

**Aproximació a l'estudi del
desenvolupament de la visió de
l'amor al llarg de la vida**
Treball de final de grau

LLOMBART BARRIENTOS, Lucía

4r del grau en Psicologia

Tutora: Maria Teresa Segués Morral

Assignatura: Treball de final de grau

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic

Vic, 15 de Maig del 2015

Agraïments

M'agradaria donar les gràcies a tots aquells que han participat d'alguna manera en el treball, ja fos contestant una enquesta o en els grups de discussió, especialment als responsables dels centres que m'han donat accés a aquestes persones. També al meus companys que s'han interessat per aquest treball, al Joan Carles, la Núria i l'Angel els professors del grau que en algun moment m'han ajudat en alguna qüestió sobre el treball i sobretot a la meva família per aguantar-me en els moments de caos, estrés i bogeria. A més, donar les gràcies a la Lucrezia per ser la primera tutora d'aquest treball i sobretot a la Teresa, la segona tutora, per la seva paciència, comprensió i bons consells que han fet que el pogués acabar.

Resum

L'objectiu del present treball és fer una descripció aproximada de com evoluciona la visió del amor al llarg de la vida, és a dir des de la infància fins la vellesa. Agafant com a referència els estudis sobre els components del amor (Sternberg, 1987), dels estils amorosos (Hendrick i Hendrick, 1986) i sobre les creences en els mites sobre l'amor romàntic (Ferrer, Bosch i Navarro, 2010), es va passar un qüestionari a 220 persones de entre 12 i 80 anys del Vallès Oriental. També, es van dur a terme 7 grups de discussió per avaluar la infància i complementar els altres grups d'edat, essent en total de 4 grups per la infància i 1 per cada grup d'edat restant. Els resultats conclouen que el que li donem més en tota la nostre vida importància és la intimitat i que el compromís amb la parella va augmentant. La passió és present en totes les etapes des de la infància, però és l'element menys valorat fent davallada molt suau en la valoració de la seva importància amb els anys. L'estil més acceptat en tots els grups d'edat són Eros i Àgape, però en la vellesa comença a valorar l'estil Storge. Durant la nostre vida creiem en el mite de la passió eterna i l'amor com allò omnipotent i que ho pot tot, en canvi rebutgem el mite del dolor i l'ambivalència.

Abstract

The main goal of this job is to make a rough description of how love's vision changes during lifelong, from childhood to old age. Taking as reference the studies on the components of love (Sternberg, 1987), the romantic styles (Hendrick and Hendrick, 1986) and the belief in myths about romantic love (Ferrer Bosch and Navarro, 2010) 220 questionnaires were administered to 220 people between 12 and 80 years old from Vallès Oriental area. Also, seven discussions groups were conducted to assess childhood and complement the other age groups, being a total of four groups for children and one for each age group remaining. The results conclude that the intimacy is the most important component throughout our life and the engagement rises during lifelong. Passion is present in all stages, from childhood to oldness, but is also the less valued and decline in importance over the years. The most accepted style Eros and Agape in all age groups, but in old age Storge is well rated too. During our life we believe in the myth of eternal passion and we see love as an omnipotent and it is able to do everything, however the myth of pain and ambivalence is rejected.

Paraules clau: Amor, desenvolupament humà, passió, intimitat, compromís / **Key words:** Love, human development, passion, intimacy, commitment.

Index

Introducció	5
1. Marc teòric.....	6
1.1. Que és l'amor?	6
1.2. Els diferents components i estils del amor	7
1.3. Factors que influencien en l'amor	11
1.3.1. Factors provinents del context	11
1.3.2. Factors provinents de la interacció	17
1.3.3. Factors provinents dels subjectes.....	19
1.4. L'amor al llarg de la vida	21
1.4.1. Infància.....	22
1.4.2. Adolescència	24
1.4.3. Edat adulta	26
1.4.4. Velleja.....	27
2. Part pràctica	29
2.1. Objectius i preguntes d'investigació	29
2.2. Metodologia	29
2.3. Mostra i participants.....	30
2.4. Material i instruments de recollida de dades	31
2.5. Procediment de recollida de dades.....	34
2.6. Aspectes ètics	35
2.7. Anàlisi de dades	35
2.8. Resultats	35
3. Discussió i conclusions	44
Bibliografia.....	48

Introducció

El present treball porta per títol: *Aproximació a l'estudi del desenvolupament de la visió de l'amor al llarg de la vida* i té com a finalitat conèixer com les persones entenen l'amor i si hi ha canvis –o no- en aquesta concepció i més concretament, conèixer si canvien i com canvien, els components, estils amorosos i mites vinculats a l'amor en moments diferents del cicle vital (infància, joventut, edat adulta i vellesa).

El motiu de elecció del tema es troba en la intenció i el interès personal de dur a terme un treball vinculat al desenvolupament humà i que fos present en la vida quotidiana de les persones. L'amor és un d'aquests temes present en el nostre dia a dia i que té una gran importància en el nostre comportament. A més, és un tema que permet ser abordat des de moltes perspectives i que a la vegada condiciona les relacions amb un mateix i amb els altres. Igualment, és un tema que pot ser estudiat des de disciplines diferents, encara que nosaltres ho hem fet des d'una perspectiva evolutiva. El treball s'organitza en dos apartats:

Un primer apartat que servirà com a fonamentació teòrica on es fa una revisió dels estudis previs sobre el tema, quedant organitzat en un primer apartat sobre quina és la definició d'amor, un següent apartat que tracta les diferents classificacions y tipus d'amor que hi ha i que agafarem com a referència, un tercer punt on es fa un repàs del factors que influencien la visió i del amor, i per últim, un punt que versa sobre les diferents investigacions i teories de l'amor en les diferents etapes del cicle vital.

La segona part, de caire pràctic, es presenta en el primer subapartat els objectius i les preguntes d'investigació i seguidament es plantegen les decisions metodològiques, en el tercer punt es fa una descripció dels participants i a continuació una descripció dels instruments de recollida de dades, i ja per acabar es descriu el procediment de recollida de dades, l'anàlisi d'aquestes i els resultats.

El treball es conclou amb la discussió i les conclusions reprenent elements de la teoria i contrastant amb els principals resultats, essent en aquest apartat on s'inclouen algunes reflexions al voltant del desenvolupament de la recerca.

1. Marc teòric

Com s'ha dit en la introducció, aquesta part és una petita revisió sobre tot allò que ha dit la psicologia sobre l'amor i que serveix com a referència per a la part pràctica d'aquest treball.

1.1. Que és l'amor?

L'Institut d'Estudis Catalans defineix l'amor com: "Inclinació o afecció viva envers una persona o cosa" (DIEC2, 2007). Segons aquesta definició existeix diferents "tipus" d'amor, depenent cap a qui o que va dirigit aquesta inclinació o afecció, per tant és important, a l'hora de parlar sobre el tema, definir a quin "tipus" d'amor ens referim ja que aquest pot ser dirigit cap a diferents subjectes com poden ser cap a la mare i/o el pare, la parella o un amic, a un déu, a la natura, els animals, una activitat, etc. (Yela, 2000).

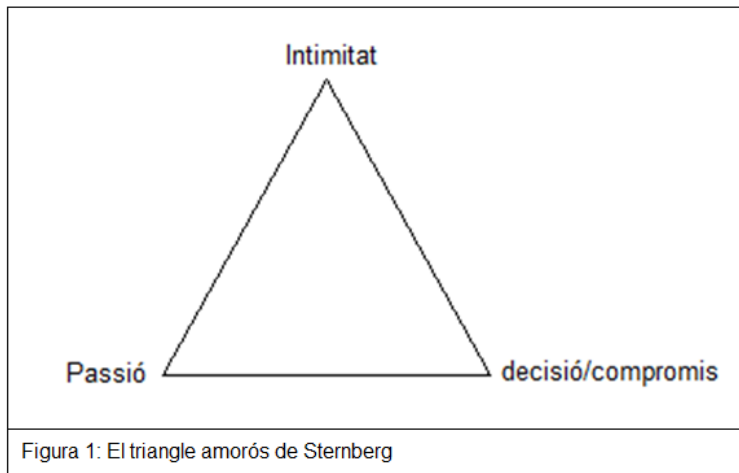
En aquest treball ens referirem al amor cap a les persones, i més concretament al amor de parella o també anomenat romàntic. Això si, cal tenir en compte que aquest últim terme a més de ser utilitzat com a sinònim "d'amor de parella", també és utilitzat per denominar un subtipus d'amor de parella (Yela, 2000).

L'amor de parella o romàntic s'entén com el "conjunt de pensaments, accions, emocions, reaccions fisiològiques i llenguatge (verbal i no-verbal) que inclou un subjecte i una situació específica, activa i subjecta a canvis, culminant en una relació íntima i/o sexual de parella" (Silva, 2014,p14).

Cal destacar que una de les característiques més importants d'aquest concepte és el seu caràcter dinàmic, doncs l'amor no és una estructura estàtica sinó que està en continu canvi (Yela, 2000). També és important tenir present que l'amor i el desenvolupament d'una relació amorosa depèn tant de factors que venen del subjecte que estima, com de factors de la persona estimada, de la interacció entre tots dos i del context on és desenvolupa (Yela,2000).

1.2. Els diferents components i estils del amor

Un cop definit què entenem per amor en aquest treball, el segon pas per l'estudi científic sobre l'amor romàntic o de parella és saber com ho fem, com estimem o quins tipus d'amor hi ha (Myers,2008). Segons el psicòleg Robert Sternberg (1988) en el seu llibre "The triangle of Love: Intimacy, Passion, Commitment", l'amor pot ser entès com un triangle on en cada vèrtex hi ha un element: intimitat, passió i decisió/compromís.

Intimitat: són els sentiments dins una relació que promouen el vincle o connexió i que inclou 10 elements: el desig de promoure benestar a l'altre, el sentiment de felicitat junt a la persona que s'estima, el respecte per l'altre, la capacitat de comptar amb l'altre, l'enteniment mutu,

l'entrega d'un mateix i les seves possessions a la persona estimada, rebre recolzament emocional per part del altre, donar recolzament emocional per part del altre, comunicació íntima amb l'altre i valoració de la persona estimada. No fa falta experimentar tots 10 elements per ser intimitat ja aquest canvia depenent la persona i la situació, però generalment aquesta sèrie de sentiments s'experimenten de forma global. Aquesta és el resultat de la connexió i llaços que hi ha amb la parella i de l'autoexposició és a dir, deixar-se conèixer per l'altre per a que l'altre deixi que el coneguis.

Passió: consisteix en l'expressió de desitjos i necessitats de: Autoestima, entrega, pertinença, submissió i satisfacció sexual. La quantitat de cadascun d'aquests components depèn de les persones i les situacions, per exemple moltes persones consideren la passió com sexual, però la necessitat de pertinença pot generar passió per una persona que ens la proporciona si n'estem mancats o com de vegades passa en dones maltractades que expressen que l'amor i la passió està relacionat amb que la parella et sotmeti, tenint aquí un gran paper l'aprenentatge.

Decisió i compromís: és la decisió d'estimar a una persona a curt termini i/o el compromís de mantenir l'amor a llarg termini però han de ser simultanis. A més, aquest component man certa interacció amb la passió i la intimitat ja que el compromís pot ser el resultat de la relació íntima i la passió o bé el contrari, ser-ne el propulsor com pot passar per exemple, en matrimonis concertats.

A partir d'aquest tres elements i la seva combinació Sternberg defineix 8 tipus d'amor diferents:

Afecte: és quant només hi ha intimitat en la relació, sense passió ni compromís, és a dir quant ens sentim emocionalment pròxims com amb un amic o amiga per exemple.

Amor insensat o apassionat: consisteix quant només es desperta la passió però no hi ha ni compromís ni intimitat. En aquest tipus d'amor podríem situar el popular amor a primera vista. En l'apassionament es manifesta una activació psicofisiològica, símptomes físics, taquicàrdies i/o palpitations, augment de secreció hormonal i erecció dels òrgans sexuals.

Amor buit: és quant una persona es compromet a tenir una relació amb un altra sense que hi hagi passió ni intimitat. Sol trobar-se per exemple, al final d'una relació o en matrimonis concertats.

Amor romàntic: consisteix en l'amor que combina la intimitat i la passió és a dir, s'atrauen físicament i a més estan units emocionalment. Un exemple clar seria la relació entre *Romeu i Julieta* recollit per la literatura clàssica.

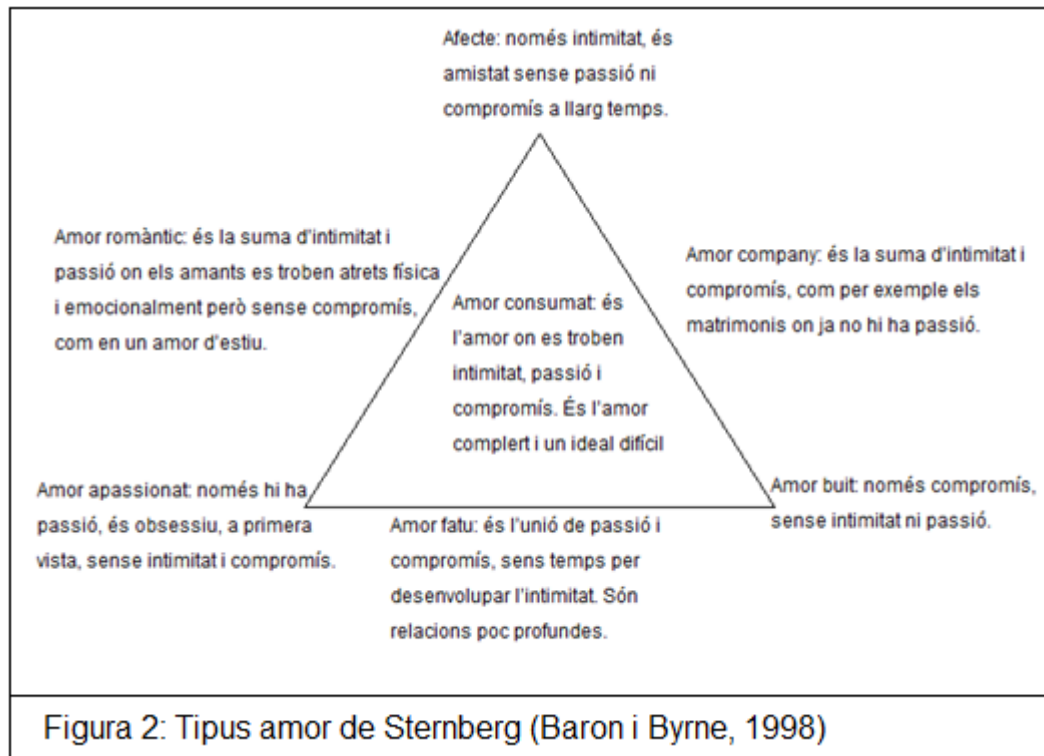
Amor company: és la combinació d'intimitat i compromís i que es veu per exemple, en relacions llargues on ja no hi ha atracció física, es pot reflectir en el que popularment es coneix com "amics per sempre".

Amor en va o fatu: és el resultat de la unió de passió i compromís sense intimitat com per exemple, les parelles que és coneixen un dia, desseguida es comprometen i immediatament després, es casen .

Amor consumat: és la combinació de tots tres elements en igual proporció: intimitat, passió i compromís, però tot i així aquest tipus d'amor no és garantia de "durada". En el seu llibre l'autor comenta que aquest tipus d'amor no es dona simplement en les

parelles doncs, per exemple, hi ha mares i pares que pels seus fills estableixen un profund compromís i intimitat, a més de satisfer necessitats motivacionals com la nutrició, l'autoestima i la reafirmació, que es relacionen amb el component passional (ja que com s'ha dit no fa falta que sigui només un component d'atracció sexual).

No-amor: són relacions com la de companys de feina on no hi ha cap dels components del triangle però on sí hi ha una relació per qualsevol motiu.

Una posterior anàlisi d'aquesta teoria va dir que hi havia contradiccions entre la definició, avaluació i evolució dels components de la teoria triangular proposada per Sternberg, i es va proposar dividir la Passió en «Passió-Eròtica», que es referiria a les dimensions física i fisiològiques que, tant de forma innata com apresada durant la socialització, tenim associada a les respostes d'atracció física, activació fisiològica i excitació eròtica, i la «Passió-Romàntica», que són les idees i actituds sobre la parella, que de vegades coincideixen amb els estereotips del romanticisme de la nostra cultura com: pensaments intrusius, idealització de l'altre i de la relació, la creença en alguna cosa "màgic" en la relació, identificació de la parella amb l'ideal romàntic, creença en l'omnipotència de l'amor, és a dir, quatre components en comptes de tres (Yela, 1997).

Una altra classificació clàssica dels diferents tipus d'amor és la proposada per John Alan Lee (1976) sobre els *Colors del Amor*. En aquesta Lee classifica els tipus d'amor en dues categories: els colors primaris i els secundaris que sorgeixen de barrejar els primaris. Els colors primaris correspondrien a Eros (romàntic, l'amor apassionat), Ludus (amor joc), Storge (amor d'amistat) i els secundaris Mania (amor possessiu o dependent) compost per Eros i Ludus, Pragma (amor lògic) per Storgué i Ludus, i Àgape (amor desinteressat) per Eros i Storgue. Cada un d'aquest tipus d'amor té propietats qualitatives independents i tots ells formes vàlides d'estima.

A partir del treball de Lee (1976) els psicòlegs Clyde Hendrick i Susan Hendrick (1986) van fer un estudi revisant les escales Likert de Marcia Lasswells i Norman M. Lobsenz (1976) que avaluaven els diferents colors del amor, administrant-les a 800 alumnes de la universitat de Miami i com a conclusió van acabar redefinint els diferents tipus d'amor, obviant la distinció entre primaris i secundaris, i creant una nova escala:

- Eros: és un tipus d'amor on hi ha forta atracció física, intensitat en les emocions i atribucions de l'amor eròtic a més d'un fort compromís amb l'altra.
- Ludus: on l'amor és entès com un joc per ser jugat amb diverses persones, on hi cap l'engany, sempre dins d'uns límits. No hi ha intenció d'aprofundir en els sentiments i no es confia en la intensitat emocional. És un amor manipulador.
- Storge: es caracteritza per fusionar amor i amistat, no hi ha una passió flamejant però és sòlid, realista i amb molta probabilitat de durar en el temps.
- Pragma: és caracteritza pel càlcul racional en la parella i focalitzar-se en buscar els atributs desitjats en l'altra. Es pot definir com un "amor planificat"
- Mania: és un tipus d'amor basat en la incertesa d'un mateix i de l'altre i en la possessió, també s'hi troba la intensitat i la intimitat, però a més gelosia, incomunicació i els «síntomes» físics i psicològics dels maníacs.
- Àgape: és l'amor altruista, el lliurament total i desinteressat per la parella.

L'escala (Escala d'Actituds sobre l'Amor, LAS) elaborada pels autors, ha estat verificada i utilitzada per l'estudi de l'amor i les relacions amoroses i per analitzar aquestes en funció de diferents variables com: el gènere, l'edat o diversos factors socials, culturals i estructurals (Ferrer i altres, 2008).

Per tant, per tal d'entendre l'amor i la conducta de les parelles és important conèixer quina concepció de l'amor té cadascú dins d'una relació amorosa i quina és la seva idea d'amor ideal (Sternberg,1999).

1.3. Factors que influencien en l'amor

Com diu la definició exposada en l'anterior punt (Yela, 2000; Silva, 2014), l'amor depèn de diversos factors provinents tant dels subjectes amants, els subjectes estimats, la interacció s'estableix entre ells i el context on es desenvolupa aquesta. Per tant és important definir i comprendre aquest component per entendre la conducta amorosa.

1.3.1. Factors provinents del context

Gracies al procés de socialització i el seus diferents agents, ens arriben diferents visions, maneres i conceptes sobre les relacions interpersonals, amoroses i de parella que ajuden a fer un aprenentatge dels valors que hi ha a la societat o context on ens trobem (Ferrer i altres, 2008).

- **Cultura i moment històric**

En l'època actual i la cultura occidental la necessitat d'afiliació i l'atracció interpersonal juntament amb d'altres circumstàncies com són la similitud i/o complementarietat, la proximitat i la reciprocitat, són les bases de l'enamorament i l'amor romàntic, a més de les bases per a la unió estable de la parella i la família (Yela, 2000; Meyers, 2007).

El concepte d'amor és dinàmic i canvia segons el moment històric i la cultura. Al llarg de la història de les civilitzacions l'amor ha tingut diferents concepcions i ha estat entès de moltes maneres. Durant l'època tribal i la prehistòria, la humanitat s'ajuntava en grups i famílies per protegir-se dels enemics i les amenaces del context per sobreviure. Així que les conductes amoroses i/o sexuals tenen el seu origen en els vincles primaris juntament amb els processos biològics i químics del instint sexual bàsic (Silva, 2014) .

Durant la Edat Antiga, a la Grècia clàssica, Plató a través del seu llibre *El Banquet* explica que les relacions amoroses, heterosexuales i/o homosexuals, estaven relacionades amb les relacions sexuals o les idealitzades, en les que no hi havia acte sexual, però no estaven relacionat amb el matrimoni i la parella doncs aquesta unió més que ser per afecte era per complir un rol social. En aquest context s'entenia que hi havia tres tipus de dona: l'esposa per tenir fills, l'hetària per acompanyar els homes i les amants per donar plaer, quant actualment aquests diferents papers estarien

inclosos en un que és la parella (Silva, 2014). Durant l'època romana es troben ben documentades les orgies i les bacanals al igual que els primers escrits sobre els "jocs de seducció", dons al igual que els grecs, els romans entenien el plaer, la passió i el divertiment separat del matrimoni i el compromís, però on hi existia una doble moral documentada, dons els matrimonis eren asimètrics ja que la dona havia de guardar fidelitat al home (Yela, 2000). Per tant, en aquest moment històric estarien per separat i diferenciats: la sexualitat, l'amor més ideològic i el compromís més social.

Durant l'Alta Edat Mitjana (Segle VI i XI), l'església Catòlica, que tenia un gran poder tant espiritual, com polític i jurídic, va introduir el concepte de matrimoni heterosexual cristià indissoluble i el plaer sexual com a pecat, però durant la Baixa Edat Mitjana (Segle XII i XV) apareix de la mà dels trobadors el anomenat amor cortès, que estableix les bases de l'amor romàntic tal i com l'entendem avui dia a la cultura occidental. Aquest tipus d'amor està caracteritzat pel distanciament i l'ambivalència, el goig i el sofriment que ocorren a la vegada, i el culte a la dona, on sorgeix un amor ideal (gairebé mai sexual i/o consumat) entre un noi i una noia casada, com es pot veure en el mite de *Tristà i Isolda*. Així doncs ens trobem que en aquesta època hi ha tres conceptes diferenciats: l'amor cortès que es caracteritza per una passió no sexual i que correspon a l'estimat o estimada, el matrimoni que era per complir el rol de tenir descendència i que corresponia a l'espòs i l'esposa i per últim, el plaer sexual que correspon a les prostitutes, seguin vigent la doble moral entre homes i dones (Silva 2014, Yela, 2000).

Durant l'Edat Moderna (Segles XVI-XVIII) es consoliden els tipus d'amor de l'Edat Mitjana i l'Església, que imposant la seva idea de matrimoni indissoluble i sexualitat com a pecat. Durant la Il·lustració o Segle de les Llums, al segle XVIII es produeixen els grans canvis de pensament i revolucions ideològiques com van ser la Revolució Francesa (Silva 2014, Yela, 2000), així que es comença a admetre la rellevància dels afectes en l'elecció del cònjuge, introduint així el festeig de manera molt mínima, a més del inici de l'acceptació del plaer sexual.

És durant el Romanticisme al segle XIX, juntament amb la revolució industrial, tecnològica i social quant, arrel de l'amor cortès medieval, sorgeix el concepte d'amor romàntic on es reprèn i exagera l'exaltació de la passió romàntica i s'uneix al matrimoni per lliure elecció i a la sexualitat en la cultura occidental. També cal destacar que a partir de 1960 és quant es comença a estudiar el fenomen del amor de manera científica (Silva, 2014).

Com s'ha esmentat anteriorment, aquesta evolució històrica passa en la cultura occidental però si només abordem el fenomen amorós des de la visió occidental, només estarem veient un petita part d'aquest. Per tant, per poder entendre l'amor transculturalment es important definir aquelles pautes amoroses que són universals en totes les cultures, tot i que en pot variar el funcionament, la forma i les normes socials sobre aquestes; i d'altres que canvien substancialment segons la cultura:

- Característiques amoroses universals (tot i que canvien en la manera de funcionar entre cultures): el petó, relacions sexuals fora de la parella, pautes de seducció amb bromes i ambigüitat i factors atracció: similitud, habilitats i bellesa física.
- Característiques amoroses que canvien entre cultures: normes, comportaments i costums sexuals, preferències estètiques, característiques que ens atrauen, estils amorosos, tipus d'unió: monogàmia i poligàmia; fidelitat, sistema familiar i criteris per escollir parella, i rituals de vincle.

Com ja s'ha explicat en el punt 1.2 d'aquest document Sternberg (1988) va identificar tres components universals: intimitat (el vincle efectiu amb la parella) passió (desig i necessitats entre la parella) i compromís (decisió de mantenir la parella). Aquest tres components tindrien un pes que canviaria segons la cultura, fent que la combinació d'aquest pes defineixi el tipus d'amor predominant en cada cultura. En aquest sentit, l'amor company o Storge (Lee, 1980) és el criteri principal a l'hora d'escollir parella en societats on l'elecció d'aquesta és de manera lliure, en canvi en aquelles on l'elecció no és lliure, es tenen en compte d'altres factors de caire més sociodemogràfic com l'econòmic o la salut.

A la cultura occidental (la més propera a Catalunya i per tant al Vallès Oriental), trobem que l'amor passional és el més vigent, sobretot en l'adolescència i la joventut, i el motiu principal pel matrimoni. També hi ha llibertat en l'elecció de la parella en la majoria de casos i certa subtilitat a l'hora de seduir (Yela, 2000). Els estils amorosos que predominen són Eros - amor passional- i Mania - amor possessiu- i després d'uns anys de convivència en parella l'estil Storge -amor company- agafa més importància (Yela, 1997). També existeixen en la cultura occidental una sèrie de creences al voltant de l'amor romàntic que constitueixen un grup de mites i estereotips que són impossibles i/o problemàtiques, però que són compartides per la majoria de persones i que condicionen en certa manera la seva manera de veure l'amor (Yela,2000).

- **Creença de mites sobre l'amor romàntic**

“Un mite és una creença [...] que apareix com una veritat i és expressada de forma absoluta i poc flexible [...] solen posseir una gran càrrega emotiva, concentren molts sentiments, i solen contribuir a crear i mantenir la ideologia del grup i, per això, solen ser resistents al canvi i al raonament” (Bosch, Ferrer i Navarro, 2010, p7). Aquestes creences tenen el seu origen en l'evolució històrica que ha tingut el concepte de l'amor, més concretament a Occident i que influencia la nostra visió del comportament amorós. És poden definir en 11 mites sobre l'amor de parella:

1. **Mite de la mitja taronja:** Creença de que triem la parella que tenim predestinada i que és la única i/o la millor elecció possible, i que l'hem de trobar en algun moment o altre de la nostra vida. Aquest mite comporta un nivell d'exigència excessivament elevat en la relació de parella, amb risc de decepció o d'una tolerància excessiva perquè sent la parella ideal i així permetre més o esforçar-se perquè les coses vagin bé podent arribar a una dependència afectiva. També pot provocar sentiments de buidor, angoixa o baixa autoestima a persones solteres, divorciades, asexuals o que no tenen “èxit” en les seves relacions de parella, i actituds de menyspreu o compassió cap a elles. Té el seu origen en la Grècia Clàssica i s'intensifica amb l'Amor Cortés i el Romanticisme.
2. **Mite aparellament heterosexual:** Creença que la parella és una cosa natural i universal, que la monogàmia amorosa és present en totes les èpoques i totes les cultures i que els homes i les dones es complementen, per tant les relacions amoroses han de ser heterosexuales. El perill d'aquesta creença és que pot generar rebuig (o autorebuig) vers les persones gais, lesbianes, intersex, bisexuals, transsexuals... o persones que es desviïn d'alguna manera d'aquesta com persones no aparellades, o aparellades amb més d'una persona...
3. **Mite de l'exclusivitat:** Creença que no es pot estar enamorat/da de dues persones alhora. El mite fa referència a l'exclusivitat (que consisteix en que les relacions amoroses i sexuals tenen lloc exclusivament dins la parella), no a la fidelitat perquè es refereix al respecte a un pacte que pot consistir en tenir una relació d'exclusivitat però també pot consistir en tenir una relació oberta, o tenir una relació de poliamor, etc.. Per tant, depenent de les expectatives sobre la relació de parella, dels pactes i del nivell de comunicació i confiança, es poden

donar situacions de falta de sinceritat, repressió de desitjos, gelosia i desconfiança, que poden derivar en importants conflictes de parella.

4. **Mite de la fidelitat:** Creença en què tots els desitjos passionals, romàntics i eròtics s'han de satisfer exclusivament amb una única persona, la mateixa parella, si és que se l'estima de veritat.

Aquest tres mites van ser introduïts pel Cristianisme a fi d'instaurar un model de relació de parella amb una persona del altre sexe on només es pot estimar a una, tenir relacions sexuals només amb ella, diferenciant de relacions de parella d'èpoques i cultures anteriors. També introdueixen el mite de la castedat o la sexualitat com "pecaminosa".

5. **Mite de la gelosia:** Creença de que la gelosia és un signe d'amor i fins i tot el requisit indispensable d'un veritable amor perquè si sents gelosia és que la parella t'importa i si no en sents és que no t'importa. S'acostuma a descriure com un estat emotiu d'inseguretat/por/recel/ sospita/ desconfiança/angoixa davant el fet (o la possibilitat) que una altra persona sigui preferida a nosaltres amorosament. La gelosia té conseqüències positives i/o desitjables ja que: pot servir per iniciar un procés de reflexió sobre la relació de parella, pot ajudar a no donar per suposat l'amor de l'altra persona, pot aportar emoció a una relació monòtona, pot ajudar a cuidar i protegir la relació de parella, es pot utilitzar la gelosia d'una persona per seduir-la més fàcilment. Les conseqüències negatives són que: pot bloquejar el pensament raonat i serè, pot distorsionar la resta de sentiments, pot aportar tensió molt negativa a una relació, pot restringir la llibertat de la persona estimada, pot desembocar en violència. Els perills associats a aquest mite és que es sol utilitzar habitualment per justificar comportaments egoistes, injustos, repressius i, de vegades, violents i apareix en alguns dels models explicatius multicausals com un dels antecedents de la violència de gènere. Hi ha gran diversitat de teories i explicacions sobre l'origen: com a símptoma d'inseguretat i poca autoestima, com a producte de l'egoisme característic de l'ésser humà, com a característica evolutiva per afavoreix la cura i la supervivència de les cries o com fenomen cultural que prové dels valors associats a la instauració de la propietat privada i/o a valors introduïts pel Cristianisme per garantir l'exclusivitat i la fidelitat.
6. **Mite de l' equivalència:** Creença que el "amor" (sentiment) i l' "enamorament" (estat més o menys durador) són equivalents i, per tant, si una persona deixa d'estar apassionadament enamorada és que ja no estima la seva parella i el millor és abandonar la relació. Acceptar aquest mite suposa no reconèixer que l'amor és

dinàmic i es transforma amb el temps, el que podria portar a viure aquest fet de manera traumàtic, doncs les investigacions diuen que els processos biològics, psicològics i interpersonals característics de les fases d'enamorament intens van modificant amb el temps i que donen lloc a processos d'un altre tipus.

7. **Mite de l'omnipotència:** Creença que "l'amor ho pot tot" i per tant, si hi ha veritable amor, els obstacles externs o interns no han d'influir sobre la parella, i n'hi ha prou amb l'amor per solucionar tots els problemes i per justificar totes les conductes. Aquest mite pot ser usat com una excusa per no modificar determinats comportaments o actituds, o portar la negació dels conflictes de parella, dificultant la seva afrontament.

Aquest dos mites van ser introduïts per l'Amor Cortés i potenciats posteriorment pel Romanticisme.

8. **Mite de la lliure elecció o amor cec:** Creença que els nostres sentiments amorosos són absolutament íntims i no estan influïts per factors sociobiològics i/o culturals aliens a la nostra voluntat i consciència, i per tant que l'amor és cec i aleatori i no es pot controlar. Aquest mite suposa no reconèixer les pressions biològiques, socials i culturals a les quals les persones estem o podem estar sotmeses, la qual cosa pot generar excés de confiança i culpabilització. A més els estudis demostren que la proximitat i la similitud. La idea que l'amor és cec ve representada per la imatge de Cupido, el Déu romà de l'amor, equivalent a l'Eros grec. Se'l representa amb un arc i unes fletxes que provoquen un amor instantani, i amb una bena als ulls per simbolitzar que l'amor és cec, aleatori i irracional. Aquest mite s'expandeix durant el Renaixement al recuperar les arrels clàssiques, el Barroc i, posteriorment, durant el Romanticisme.
9. **Mite del matrimoni:** Creença en què l'amor romàntic-passional ha de conduir a la unió estable de la parella i constituir-se en l'única base de la convivència de la parella. El risc sorgeix en la unió d'un element que pretén ser durador com és el matrimoni, i un estat emocional transitori com és la passió, que per tant són difícils de gestionar i pot portar fàcilment a la decepció.
10. **Mite de la passió eterna:** Creença en què l'amor romàntic i passional dels primers mesos d'una relació pot i ha de perdurar després d'anys de convivència. Aquesta creença pot tenir conseqüències negatives sobre l'estabilitat emocional de la persona i de la parella doncs la passió o l'enamorament és temporal però no vol dir s'hagi acabat l'amor.

Aquest dos mites tenen el seu origen a finals del S. XIX quant per primera vegada es vincula als conceptes d'amor romàntic, matrimoni de lliure elecció i per amor i sexualitat en una mateixa parella, esdevenint l'amor romàntic com a normatiu.

11. Mite del dolor o ambivalència: Creença que l'amor implica patiment, sacrifici i resignació. No importa com de greus siguin els conflictes de parella, l'amor aconseguirà superar aquesta situació. Les relacions humanes impliquen pactes, renúncies i cessions, però dur aquesta idea a l'extrem pot implicar comportaments submisos, resignats i a la justificació de conductes violentes. L'origen es troba en alguns refranys populars com "qui bé et voldrà, plorar et farà" o "tant et vull que et trec un ull".

1.3.2. Factors provinents de la interacció

Com diu la definició, l'amor de parella és una relació entre dues persones que interaccionen. Aquesta interacció influència en la conducta amorosa i en la visió que tenim sobre l'amor de la manera que s'exposa en aquest apartat.

- Curs temporal d'una relació

El temps en què succeeix aquesta "interacció amorosa" és una variable objectiva i mesurable que influència a la parella i la relació amorosa. (Silva, 2014). Un estudi de la Universitat Complutense de Madrid, agafant com a referència els estudis de Robert Sternberg, va definir tres fases en l'evolució de l'amor en una parella: una fase inicial i breu d' "enamorament", una posterior d' "amor passional", i la més llarga fase d' "amor company" (Yela, 1997).

La 1a fase anomenada "enamorament" té lloc els primers mesos de la relació fins l'any i mig, par tant un període breu on es produeix un augment de tots els components amorosos i la persona experimenta un cúmul d'emocions noves i intenses cap a l'altre, tant d'activació fisiològica general i sexual, com el desig d'establir un vincle afectiu amb l'altre persona. La 2a comprèn anomenada "Amor Passional" i que transcorre entre el mig anys de relació fins als 4 anys aproximadament on els components passionals cobren molta més importància. I finalment, la 3a fase comença al voltant dels 4 anys i es anomenada "amor company" on la relació s'estabilitza, però comencen a baixar els components passionals, que pot portar o no a el deteriorament de la relació i portar a una fase de desamor desencadenant la ruptura d'aquesta (Yela, 1997).

- **Altres factors**

A més a més del curs temporal d'una relació, existeixen altres factors interpersonals que influeixen la conducta amorosa. Un d'ells són les xarxes interpersonals, entre elles la família que té una gran importància com a principal agent socialitzador on les persones aprenem els mites romàntics, expectatives sobre el tema, els rols i normes al voltant del amor i les pressions socials, a més de ser un reconeixement social d'una relació o com un obstacle per aquesta. Altres xarxes que tenen la seva importància, de vegades inconscient són les de recolzament social com el grup d'amics i el grup de referència amb el que ens sentim identificats, gràcies a processos com són la influència del grup, la constant comparació social amb aquest (Yela, 2000).

La proximitat també és un dels factors més importants a l'hora d'una possible atracció interpersonal, ja que tenim tendència a que ens agradin les persones amb qui tenim un contacte freqüent doncs, dona lloc a una possible interacció i un grau més al d'exposició a connectar amb ells, i si el contacte és freqüent i per tant hi ha una certa familiaritat amb la persona les possibilitats de acabar creant un vincle augmenten (Stoljarova, 2014).

Un altre factor interpersonal és la semblança entre els membres de la parella en diferents aspectes personals com són: en actituds, gustos i opinions; en els interessos; en valors i metes, en els desitjos, necessitats i actituds sexuals; les expectatives amoroses dels dos membres en temes de parella com és el grau de compromís de la parella, l'estil amorós, la intimitat i passió o la importància personal concedida al amor per cada membre de la parella. També cal destacar la importància de la semblança entre els sentiments amorosos dels membres, el atractiu físic i intel·ligència i les amistats (Yela, 2000).

L'atractiu físic de l'altre persona també influeix en els primers moments, ja sigui per raons biològiques i evolutives (ens atrau la gent sana, forta i "fèrtil") i/o els estereotips sobre l'atractiu i la bellesa del context social on ens trobem, ja que tot allò que trobem bonic el classifiquem com bo (Stoljarova, 2014).

Altres factors que poden influir en la interacció de la parella són les habilitats de comunicació dels membres, la varietat i freqüència de les relacions sexuals amb la

parella, l'equilibri de poder entre els membres la relació, la col·laboració domèstica, per aquells que ja hi hagi una convivència, i el temps de festeig (Yela, 2014).

1.3.3. Factors provinents dels subjectes

En aquest punt es tracten els factors provinents dels subjectes que influeixen tant en un mateix com en la interacció amb la persona amb la que s'estableix aquest vincle amorós, com en el context on es desenvolupa.

- Factors sociodemogràfics

El gènere, o el sistema sexe-gènere que transforma la sexualitat en un producte de l'activitat de les persones a través del qual s'estableix un dogma de com ha de ser un home i com ha de ser una dona, és un factor sociodemogràfic que influeix en la manera de veure l'amor, ja que des de la infància s'inicia l'anomenada "socialització romàntica" associada als rols (de gènere, socials, sexuals), la identitat (sexual i de gènere) i els estereotips, i és des d'on s'assenyala com han de sentir, comportar-se i pensar els homes i les dones envers l'amor, creant profundes desigualtats que impacten en la nostra vida i que de vegades no són conscients (Silva, 2014) és a dir les persones naixem amb un sexe (factor personal i biològic) al qual se li vinculen des de el primer moment unes maneres concretes sobre com a de ser l'amor per elles, el gènere (factor social i cultural).

Dins d'aquest context les dones aprenen que el seu paper és casar-se i tenir cura de l'espai privat (fills, la cura de la casa i la família) a més de les característiques generals que se li atribueixen, com què ha de ser responsable, empàtica, etc., en canvi els homes aprenen que un compromís els lligaria i faria infeliços doncs el seu paper públic és veuria perjudicat, especialment si és en una edat primerenca; que la quantitat de relacions sexuals és un distintiu de la seva masculinitat i que cal tenir gelosia dels altres homes quan es tracta de "la seva dona" perquè això és senyal d'amor. Això sí aquest estereotip estan subjectes al canvi amb el pas de temps com ha anat passant en les últimes dècades, però tot i així l'alt nivell de desigualtats que encara hi ha entre homes i dones ajuden a l'aparició de problemes socials greus com és la violència de gènere en vers les dones (Silva, 2014).

En aquest sentit hi ha hagut múltiples estudis que han volgut saber a quin estil amorós o components sobre l'amor donen més importància les dones i a quins els homes: els

homes donen més importància a la passió i els estils Ludus i Àgape en canvi les dones, donen més importància al compromís assenyalen els estils Storge i Pragma (Sternberg, 2000; Hendrick i Hendrick, 1987; Ferrer i altres, 2008).

Una cosa semblant passa amb l'orientació sexual, doncs ha estat subjecte d'estereotips i censura social durant dècades i que ha estat poc estudiat per haver estat un tema tabú durant molt temps, doncs a la vagada de ser un controvertit individualment, també és subjecte als rol de gènere assignats. Cal destacar, però que els estudis no han trobat diferències significatives ens els resultats dels estils amorosos entre homes i dones homosexuals i heterossexuals (Yela, 2000).

Altres factors sociodemogràfics que poden influenciar en la manera de veure i viure l'amor són: estat civil i convivència de la parella, la classe social, la situació econòmica, nivell estudis o el número de fills, ja que són factors que influencien també en altres aspectes de la persona i que per tant s'han de tenir en presents durant qualsevol estudi (Yela, 2000).

- **Factors psicològics**

Cal destacar que a més dels factors individuals dels subjectes que a la vegada estan regulats per la societat, els factors psicològics poden influenciar en la manera de veure i entendre l'amor. Entre aquest trobem: la gelosia i la concepció de la fidelitat, la idealització de la parella, l'equilibri entre el compromís i independència, el balanç positiu entre costos i equitat en la relació que establim , la intensitat dels sentiments amorosos i la reciprocitat d'aquest, l'ajustament entre allò esperat i allò percebut, la percepció del recolzament emocional de la parella, de les característiques del altre, de l'alternativa de parelles possibles i de l'atractiu físic, a més de les experiències prèvies (Yela, 2000).

- **Factors emocionals**

Les emocions són fenòmens complexos i multi factorials que inclouen: l'avaluació cognitiva d'una situació, uns canvis fisiològics relacionats amb el sistema nerviós autònom, l'expressió d'unes conductes visible (facials i gestuals), una motivació que reflecteix una intenció o tendència a l'acció i un estat subjectiu-experimental (sentiment) (Limonero, 2003). Hi ha dos tipus d'emocions: les primàries que són aquelles que tenen una base neural específiques, unes expressions facials universals

úniques, una qualitat subjectiva única i són conseqüència de conductes particulars (tristesa, felicitat, sorpresa, etc.); i les emocions secundàries que són aquelles aprenem de la nostre societat i que inclouen aspectes d'autoavaluació d'un mateix, que apareixen més tard en el desenvolupament humà, i que juguen un paper social molt important ja que ajuden a regular la interacció social i prevenir conductes no-adaptades, d'aquestes últimes es poden identificar 5: Amor, sorpresa, disgust, vergonya, aversió i culpa (Limonero 2003, Diaz i Silva, 2008).

Per tant, l'amor consistiria en una emoció secundària que té el paper de regulador social, doncs aquesta s'aprèn del context i se l'associa amb d'altres emocions bàsiques com són l'alegria i l'acceptació, a més d'altres com la simpatia, la confiança, l'amabilitat, l'afinitat, l'adoració i en casos patològics la dependència (Diaz i Silva, 2008; Goleman, 1995).

- Factors de la personalitat

Certes variables de la personalitat han estat relacionades amb determinades actituds i conductes amoroses: les actituds polítiques i religioses, doncs com més conservador i de dretes hi ha més creença en els mites romàntics; la defensivitat o falta de confiança en un mateix i en els altres, ja que fa que ens impliquem menys en les relacions romàntiques; el lloc de control ja que si es intern es creu menys en els mites romàntics que si és extern ja que aquest s'ajusten a estils amorosos tipus eros i/o mania; l'autoestima ja que si aquesta és elevada hi ha més relacions i són mes congruents, a més que està més relacionada amb estils tipus Eros i/o Ludus, en canvia a menys autoestima l'estil predominant seria el Mania; l'extraversió; el neuroticisme i psicoticisme descrits en l'escala Extended Project Qualification (EPQr) d'Eysenck; l'emocionalitat i l'impulsivitat, la soledat i per últim les actituds d'obertura (autopatia o sensació que un val, simpatia, autonomia i l'anàstasi o sentir que val la pena viure) també influencien en la manera en que veiem l'amor (Yela, 2000).

1.4. L'amor al llarg de la vida

Hi ha pocs estudis que posin en relació el pas del temps i els seus efectes en la relació amorosa i la visió o concepció que tenen les persones sobre l'amor, però aquesta és una qüestió rellevant des del punt de vistè evolutiu. Hi ha l'edat biològica que és la posició de la persona en relació al seu propi cicle vital, l'edat psicològica, és a dir la

capacitat adaptativa de la persona –comportaments- i l'edat social, que inclou tots els rols socialment assignats a cada edat. La influència de les tres és decisiva en moltes relacions ja que pot interferir des del començament fins al final (Silva, 2014; Yela, 2000). Per tant, en aquest punt abordarem el desenvolupament de la persona en cada una de les diferents etapes que cobreixen el desenvolupament humà (Infància, adolescència, adultesa i senectut) fent especial menció al desenvolupament afectiu i de l'amor.

1.4.1. Infància

La infància és la primera etapa en la vida d'una persona i va des del naixement fins als 12 anys. Aquesta està caracteritzada pel creixement físic i el desenvolupament cognitiu, passant pels diferents estadis descrits per Piaget: l'estadi sensoriomotor (del naixement als 2 anys); l'estadi preoperacional (dels 2 als 6 anys); l'estadi de les operacions concretes (dels 7 als 11 anys); i l'estadi de les operacions formals (a partir dels 12 anys)¹.

A nivell del desenvolupament afectiu, en aquesta edat, i més específicament entre els 7 mesos i els 24 mesos d'edat, és construït el anomenat vincle afectiu, que consisteix en un llaç afectiu i emocional que s'estableix entre el infant i les persones més properes, els seus cuidadors (normalment pares i mares) a partir de la interacció entre l'estil de criança proporcionat pels cuidadors/es i el temperament de el infant (Ainsworth, 1989). Hi ha diversos estudis que comenten la possibilitat de que el vincle afectiu de la infància sigui un vaticinador de l'estil de relacions romàntiques que es tindrà a l'edat adulta (Feeney i Noller, 1990; Varela, 2004):

- **Vincle segur:** és l'estil més comú, on el infant utilitza el cuidador com a base per explorar, però al desaparèixer aquesta figura s'angoixa tot i així al tornar es calma i segueix explorant, mostrant que és sent segur amb el cuidador. En una relació romàntica passaria el mateix, els membres de la parella confien en l'altre i saben que el confia en ells fent així que la relació amorosa sigui càlida, assossegada i gratificant.
- **Vincle ambivalent:** al contrari que en el vincle segur són infants que no exploren gaire el seu entorn tot i tenir la figura cuidadora a prop de la qual sempre hi estan

¹ Per tal de fer un resum del desenvolupament humà, en cada etapa, s'ha pres de referència els apunts de les assignatures del grau *Psicologia del Desenvolupament I* i *Psicòloga del Desenvolupament II* impartides per la professora Maria Núria Padrós.

pròxims, al desaparèixer el cuidador de referència els infants experimenten una angoixa més gran que en el segur i fins i tot al tornar aquesta figura segueix havent una gran angoixa que no es pot consolar, doncs l'infant es sent tant estimat com ignorat a la vegada. En les parelles això s'il·lustra de manera que no s'està segur que l'altre l'estimi de veritat i vulgui seguir junt amb ell o ella i per tant hi hagi una necessitat exagerada d'estar amb l'altre persona.

- **Víncle evitatiu:** tant si hi ha el cuidador com si aquest desapareix l'infant seguirà explorant l'entorn sense cap reacció emocional ignorant completament la figura cuidadora. A nivell de parella, aquesta és freda i hi ha una falta d'implicació emocional ja que les persones no confien en l'altre però tampoc en ofereixen, evitant ambients afectius i expressius, doncs són emocionalment evitatives.
- **Víncle desorganitzat:** són infants que tenen por a la figura cuidadora i conductes contràries en vers aquesta. Aquest tipus de vincle està relacionat amb aquelles persones que han patit abusos.

A més, hi ha estudis que han relacionat la teoria del Víncle Afectiu amb els tipus d'amor descrits per Lee, integrant-los i quedant aquests tipus d'amor reduïts als tres tipus de vincle (Brenlla, Brizzió i Carreras, 2003):

- El vincle segur es relaciona a la combinació d'Eros i Àgape (ja que la relació amb l'altre aporta seguretat).
- El vincle evitatiu amb ludus (ja que no s'estableix cap vincle amb l'altre).
- El vincle ambivalent amb mania (ja que hi ha un cert grau de dependència i por a no ser estimat de veritat i abandonat).

Pel que fa al desenvolupament moral, l'etapa de la infància està definida pel nivell 1: el raonament preconvencional, descrit per Lawrence Kohlberg (1969) que es caracteritza per un baix raonament moral on el bé i el mal s'interpreta gràcies als càstigs i recompenses, i hi trobem dos estadis (A través de Santrock, 2006):

Estadi 1: caracteritzat per la moralitat Heterònoma, és a dir, el pensament moral es relaciona amb el càstig, doncs els infants han d'obeir als adults per por al càstig que rebran si desobeeixen i per això basen les seves decisions morals en base a aquesta por.

Estadi 2: caracteritzat per l'individualisme, propòsit instrumental i intercanvi, on els infants persegueixen els seus propis interessos però deixen que els altre facin el mateix doncs lo correcte comporta un intercanvi equitatiu.

Seguint amb la visió del amor a la infància, un estudi dut a terme per la Universitat de Hawaii, Estats Units, va revelar que molt contràriament del que deia la literatura del moment sobre la incapacitat d' experimentar l'amor passional abans de la pubertat, a partir de quatre anys els infants ja eren capaços d'experimentar l'amor romàntic. Durant les entrevistes, tot i la vergonya que manifestaven els participants, la puntuació obtinguda a partir dels qüestionaris sobre l'amor passional juvenil va ser alta (excepte en els nois i noies de 12 anys en què feia una davallada), a més, van trobar casos on els subjectes sentien un profund "sentiment" en vers nois i noies als que deien que estimaven, com per exemple el cas d'una nena a la que quan se li va preguntar si al créixer es voldria casar amb la persona a qui ara deia que estimava i que es va posar a plorar perquè, al canviar de la guarderia a l'escola primària, els havien separat i pensava que no el tornaria a veure mai més (Hatfield i altres, 1988).

Els infants a mida que van creixent es van socialitzant a través dels contes, creences populars, mitjans de comunicació i/o comentaris sobre les seves relacions interpersonals més pròximes (família, amics, escola...), sobre com és el món i sobre que és l'amor. És a dir, el context social que envolta el infant contribuirà a la construcció de la imatge que tindrà sobre que és l'amor i les relacions de parella, juntament amb el seu desenvolupament emocional, cognitiu i ètic, a més del moment de socialització en que es troba (el aprenentatge dels rols socials, estereotips, etc.) (Yela, 2000, Bachen i Illouz, 1996).

1.4.2. Adolescència

L'adolescència és l'etapa en la vida d'una persona que comprèn des dels 12/13 fins els 18/ 21 anys depenent del estudi. Físicament és l'edat en què s'entra en la pubertat, és a dir quant el cos passa de ser d'infant a adult per la segregació d'hormones sexuals: creixem i es desenvolupen els caràcters sexuals primaris i secundaris. A nivell cognitiu s'inicia l'etapa de les operacions formals segons Piaget, és a dir, s'obté la capacitat d'extracció o pensament abstracte, comencen a entendre la realitat com un subconjunt del que seria possible, assolim el raonament hipotetico-deductiu i la capacitat d'utilitzar la lògica formal per analitzar millor la realitat. També apareixen la creença de

l'audiència imaginària i la falla personal. És la edat en que construïm la nostre identitat, a més de definir la nostre identitat sexual.

Pel que fa al desenvolupament moral, en aquesta etapa trobem el nivell dos, anomenat raonament convencional destaca que els infants tenen certs principis interns però encara existeixen els principis dels altres com els pares i les lleis socials. Es divideix en dos estadis (Kohlber, 1969 a través de Santrock, 2006):

Estadi 3: format per les expectatives interpersonals mútues, les relacions i la conformitat interpersonal on agafen la confiança, la preocupació i la lleialtat com a base pels judicis morals.

Estadi 4: basat en la moralitat dels sistemes socials, per tant els judicis morals es basen en la comprensió de l'ordre social, la llei, la justícia y el deure.

A nivell socio-afectiu cal destacar que canvia respecte a la infància dons el vincle amb la família és reestructura ja que a la vegada la relació amb els iguals agafa més importància, dons apareix la colla d'amics, mentre que la familiar en perd.

L'amor contribueix en certa manera al fet de deslligar-se de la família i a la construcció de la identitat pròpia. Cal tenir en compte però que els adolescents s'han socialitzat amb els patrons d'amor romàntic que han après en el cinema, la televisió i els contes infantils i per tant els mites que envolten l'amor en parella. L'amor juvenil és molt intens, al que contribueix el descobriment del sexe, però la ruptura amb la parella resulta més fàcil que en qualsevol altre moment al igual que la substitució d'aquesta (Varela, 2004).

Segons Clyde Hendrick y Susan Hendrick (1986) la visió de l' amor predominant al inici de l'adolescència és Mania, però que poc a poc va adquirint una visió més Lúdica. Cap al final de l'adolescència aquesta visió evolucionaria cap estils més semblants a Eros i al final a Storgue.

En aquest sentit, un estudi realitzat a la província de Buenos Aires (Argentina) on a una mostra de 100 adolescents se'ls va administrar l'Escala Triangular de l'Amor de Sternberg i va demostrar que el component predominant de l'amor per aquests joves era la intimitat seguit de la passió i el compromís. També van trobar que el temps de relació no afectava a la visió i a l'estil d'amor i es van observar diferències de gènere

Aproximació a l'estudi del desenvolupament de la visió de l'amor al llarg de la vida entre els joves de 16 a 19 anys on les noies donaven més importància a els tres components que els nois (Carrizo, 2011).

1.4.3. Edat adulta

L'edat adulta és l'etapa més llarga en la vida d'una persona, compren des de els 21 anys fins els 65 i per això es dividida en dues etapes: l'edat adulta primerenca i l'edat adulta mitjana.

- Edat adulta primerenca: Va dels 21 anys fins els 40. És el moment de màxima esplendor del desenvolupament físic i a nivell cognitiu assolim la intel·ligència post-formal un pensament més flexible i relativista comparat amb l'adolescència que és més rígida, on creem un criteri propi i ens comprometem amb aquest i que la en fem ús per l'assoliment de fites i reptes que ens proposem. Ens introduïm al món laboral que passarà a formar part de la nostre identitat personal que normalment estarà relacionada amb la nostre personalitat i valors. A nivell socioafectiu i de la personalitat en aquesta etapa és quant ens solem independitzar de la família tot i que no es trenca el vincle amb aquesta. Segons Erikson en aquesta etapa és dóna la crisi entre intimitat i aïllament.
- Edat adulta mitjana: Físicament hi ha un petit decliu. Cognitivament hi ha un augment de la memòria cristal·litzada (que és la capacitat d'acumular coneixements i utilitzar-los per a resoldre problemes), és el punt àlgid de les capacitats del raonament inductiu, vocabulari, la memòria verbal i l'orientació espacial. Això sí, hi ha una pèrdua en la velocitat de processament.

A nivell moral, en trobem en el nivell 3, el raonament posconvencional, que es caracteritza perquè les persones reconeixem camins alternatius, explorem totes les opcions i després decidim a partir del nostre propi codi moral. També està dividit en dos estadis (Kohlberg, 1969 a través de Santrock, 2006).

Estadi 5: els individus entenen els valors, els drets i els principis que formen la base de la llei o pel contrari els transcendeixen, dons avaluen els sistemes socials a traves dels drets fonamentals.

Estadi 6: els individus desenvolupen judicis morals basats en els drets humans, actuant de manera que els seus actes tinguin sentit i congruència amb la seva consciència.

L'amor en l'edat adulta és positiu gràcies a la solidesa, i perquè és recíproc i gratificant a la vegada de ser necessari. Els estils que predominen són: Storge (amistat), Pragma (lògic) i Àgape (desinteressat). A nivell sexual, les relacions solen ser summament satisfactòries i compenetrades. Les parelles disposen de recursos emocionals i del compromís necessari per defensar-se de les amenaces de ruptura; però, si això passa la majoria intenta buscar l'amor de nou (Varela, 2004).

1.4.4. Vellesa

La vellesa és l'última etapa de la vida que va dels 65 anys fins a la mort (80-100 anys actualment). Hi ha un declivi físic però cognitivament aquesta davallada no és significatiu, sí en memòria i en rapidesa de processament però augmentaria la saviesa, sempre i quant la persona estigui sana i no hi aparegui cap malaltia relacionada amb la pèrdua de capacitats cognitives que solen aparèixer a aquesta edat, com pot ser l'Alzheimer i d'altres demències. La personalitat es veu influïda pel conflicte entre la integritat del jo (sentir que la nostra vida a valgut la pena i té sentit) i la desesperança, a més és el moment de la jubilació que pot ser vist de manera positiva o negativa. A nivell socioafectiu hi ha la pèrdua de persones estimades d'edats semblants a la nostre com germans, parella i amics, afectant emocionalment a la persona, però també hi apareix la figura dels nets.

Els que conserven l'amor de la seva parella tenen un bon blindatge emocional que ajuda a superar les pèrdues tant d'essers estimats com la disminució de les capacitats psicomotrius. El més comú és que la faceta negativa de la relacions com les discussions, desconfiança i/o recels no hagi crescut amb l'edat sinó que s'hagi estabilitzat un moment donat (Varela, 2004). Els estils predominants en aquesta etapa són Storge, Pragma y Àgape segons Hendrick i Hendrick (1984).

En un estudi realitzat a la ciutat de Buenos Aires (Argentina) es van fer un estudi basat en entrevistes a 10 persones entre setanta i setanta-vuit anys sobre començar una nova relació en la vellesa y sobre l'amor, doncs tots ells havien començat una nova relació en aquesta etapa de la vida. La conclusió a la que arriben és que la necessitat, la carència i la preocupació cap a una altra persona són els propulsors per començar

una nova relació en la vellesa. Referent al tipus d'amor els participants comenten que l'amor de joventut és més ràpid i fins i tot es pot fingir. En canvi defineixen l'amor en la seva edat com un amor menys narcisista i amb una major acceptació del altre. També esmenten que el veuen amb menys omnipotència i amb menys expectatives idealitzades, a més de l'exclusivitat de la parella. Pel que fa a la sexualitat en la vellesa es troben amb dues posicions: la primera és el fet que separen la capacitat eròtica de la genital, i la segona és que no es el mateixa activitat sexual què en la joventut tot i que es segueix practicant. També argumenten que desapareixen barreres com pot ser els ideals estètics, les autoexigències masses altes i la por a fer una mala pràctica (Iacub, 2009).

Un cop finalitzada la revisió teòrica sobre l'amor i el desenvolupament, es té aquesta com a referent per platejar la part pràctica del treball i poder fer una aproximació a la descripció de com es desenvolupa la visió de l'amor al llarg de la vida.

2. Part pràctica

2.1. Objectius i preguntes d'investigació

En primer lloc, l'objectiu del present treball és conèixer la visió del amor en les diferents etapes del cicle vital (components, estils i creença de mites sobre l'amor romàntic) i si aquesta canvia o és manté constant al llarg dels diferents moments del desenvolupament humà.

Per tant, les preguntes, que guien la investigació són les següents:

1. Hi haurà canvis en els components de l'amor romàntic en moments diferents del cicle vitals?
2. Hi ha un estil romàntic que tingui més influència en cada etapa del cicle vital?
3. Quines creences sobre els mites del amor romàntic es mantenen en les diferents etapes de la vida?
4. Trobarem dificultats per accedir a les representacions que tenen els infants sobre l'amor?
5. Com influència el desenvolupament cognitiu, emocional, moral i de la identitat social en la visió del amor en cada etapa?
6. L'ús d'un disseny mixta és útil per a estudiar les relacions entre amor i cicle vital?

2.2. Metodologia

Per la naturalesa del tema a tractar, la perspectiva des de la qual s'aborda aquest treball és la descriptiva qualitativa, doncs el que és pretén és conèixer la visió (tipus, components i creences) que tenen les persones sobre l'amor i l'amor romàntic al llarg dels diferents moments del cicle vital, i identificar si aquesta visió manté alguns punts de connexió o bé es tracta de visions diferents, tenint l'objectiu d'identificar tendències i no pas amb la intenció de generalitzar.

Per assolir aquest objectiu s'opta per un disseny d'enquesta transversal, que consta de tres escales tipus Likert on les preguntes són de caire qualitatiu però el resultat que

s'obté és numèric, complementant amb grups de discussió, es tracta per tant, d'un estudi qualitatiu que utilitza metodologia mixta, tant quantitativa com qualitativa.²

2.3. Mostra i participants

Pel que fa als participants de l'estudi es tracta d'una mostra no-representativa i no-probabilística, on la mostra s'ha triat per l'accessibilitat a les persones (centres escolars, socials o laborals).

Figura 3: Mostra Qüestionaris				
Característiques	Adolescència	Edat adulta primerenca	Edat adulta mitjana	Vellesa
Total (220 participants)	126 participants	33 participants	31 participants	30 participants
Edat	De 12 a 18 anys	De 19 a 39 anys	De 40 a 63 anys	De 64 a 80 anys
Sexe	Home: 54 (42,9%) Dona: 72 (57,1%)	Home: 9 (27,3%) Dona: 24 (72,7%)	Home: 16 (51,6%) Dona: 15 (48,4%)	Home: 17 (56,7%) Dona: 13 (43,3%)
Situació laboral	Estudiants: 126 (100%)	Estudiant: 10 (30,3%) Actius: 19 (57,6%) Parats: 4 (12,1%)	Actiu/va: 21 (67,7%) Parat/da: 8 (25,8%) Amo casa: 2 (6,5%)	Actiu/va: 2 (6,7%) Parat/da: 1 (3,3%) Amo de casa: 14 (46,7%) Jubilat: 13 (43,3%)
Nivell estudis	Primaris: 57 (45,2%) Secundaris: 69 (54,8%)	Grau superior: 6 (18,2%) Grau uni: 8 (24,2%) Secundaris: 10 (30,3%) Diplomatura: 2 (6,1%) Llicenciatura: 7 (21,2%)	Primaris: 4 (12,9%) Grau superior: 10 (32,3%) Secundaris: 14 (45,2%) Diplomatura: 1 (3,2%) Llicenciatura: 2 (6,5%)	Primaris: 13 (43,3%) Llegir: 2 (6,7%) Secundaris: 12 (40,0%) Llicenciatura: 3 (10,0%)
Has estat en una relació?	Si: 89 (70,6%) No: 37 (29,4%)	Si: 29 (87,9%) No: 4 (12,1%)	Si: 31 (100%)	Si: 30 (100%)
Estat civil	Solter: 84 (66,7%) Casat/da: 2 (1,6%) Parella: 30 (23,8%) Relació: 10 (7,9%)	Solter: 15 (45,5%) Casat/da: 3 (9,1%) Parella: 14 (42,4%) Relació: 1 (3,0%)	Solter: 1 (3,2%) Casat/da: 23 (74,2%) Parella: 5 (16,1%) Divorciat: 1 (3,2%) Relació: 1 (3,2%)	Solter: 2 (6,7%) Casat/da: 23 (76,7%) Parella: 1 (3,3%) Divorciat: 2 (6,7%) Viudo/a: 2 (6,7%)
Orientació sexual	Hetero: 89 (70,6%) Homo: 7 (5,6%) Bisex: 6 (4,8%) No esp: 24 (19%)	Hetero: 29 (87,9%) Homo: 1 (3,0%) Bisex: 1 (3,0%) No esp: 2 (6,1%)	Heterosexual: 31 (100%)	Heterosexual: 30 (100%)
Lloc recollida (zona Vallès Oriental)	- Institut públic Granollers - Usuaris Equipament Juvenil Granollers	- Treballadors i grups residents del equipament juvenil - Treballadors d'una botiga de roba de la Roca del Vallès - Treballadors subministrament industrial - Alumnes d'una acadèmia de Granollers		- Esplai gent gran Granollers

² Per plantejar la metodologia i fer la descripció s'ha pres de referència els apunts de les assignatures del grau *Mètodes de recerca en Psicologia I* impartida pel la professora Pilar Prat i *Treball de final de grau I* impartida per la professora Mila Naranjo.

Figura 4: participants grups de discussió

Característiques	Infància		Adolescència			Edat adulta		Vellesa				
Nº grups	4 grups		1 grup			1 grup		1 grup				
Nª participants Sexe Edats	4	P5 (5-6 a)	2 nens 2 nenes	1	12 anys	1 noi	1	28 anys	1 noi	1	72 anys	4 homes
	4	2n (7-8 a)	2 nens 2 nenes	1	15 anys	5 noies	1	33 anys	3 noies	2	73 anys	
	4	4t (9-10 a)	2 nens 2 nenes	1	13 anys		1	38 anys		1	68 anys	
	4	6e (11-12 a)	2 nens 2 nenes	1 2	12 anys 17 anys	1	40 anys	1	67 anys	1	67 anys	1 dona
Lloc recollida	Escola privada Granollers		Usuaris equipament juvenil Granollers			Residents equipament juvenil Granollers		Esplai privat gent gran de Granollers				
Relació entre ells	Companys de classe/menjador		Usuaris de l'equipament i amics entre ells			Companys grup de teatre resident de l'equipament		Companys esplai				
Motiu participació	Escollits pel responsable del centre		Voluntaris			Voluntaris		Voluntaris				
Quan	26 i 27 Abril 2015 (Migdia 13:00)		27 Abril 2015 (Tarda 17:30)			26 Abril 2015 (Vespre 20:30)		19 Abril 2015 (Tarda 16:00)				
On	Classes buides i biblioteca		Sala reunions equipament			Sala assaig equipament		Sala reunions esplai				
Orientació sexual			Tots heterossexuals			Tots heterossexuals		Tots heterossexuals				
Historial amorós			la noia de 12 anys és soltera però ha tingut una relació abans, el noi de 12 anys i la noia de 13 estan actualment sortint, una de les noies de 17 mai a tingut parella al igual que la noia de 15 anys i per últim la noia de 17 estava en una relació.			La noia de 40 anys està casada però va estar en una relació prèvia, la noia de 33 anys també està en una relació, la única que ha tingut, el noi de 28 anys té parella i ha estat en una relació prèvia i per últim la noia de 38 anys està soltera però ha estat en 5 relacions. Cap té fills.		El senyor de 68 és solter, un senyor de 73 vidu però amb una nova parella a la actualitat i tots els altres casats.				
Altres	Referent a les edats, és van escollir alumnes dels cursos que corresponen a final de cicle i per tant al final de l'etapa evolutiva, on el primer grup tenen una edat compresa entre 5 i 6 anys, els segon de 7 a 8 anys, el tercer 9 i 10 anys i el quart 11 i 12 anys.		Tots ells estudiants i de poblacions del Vallès Oriental. Durant la sessió es van proporcionar pastes per berenar.			Tots ells actius laboralment i viuen en poblacions del Vallès Oriental excepte el noi que va néixer a Granollers però actualment viu a Barcelona. Com a agraïment es van portar pastes per menjar durant el transcurs de la discussió.		Tots són jubilats i residents a Granollers. Com agraïment es van portar bombons.				

2.4. Material i instruments de recollida de dades

Com ja s'ha dit, per tal d'assolir els objectius i donar resposta a les preguntes plantejades pel treball, s'utilitzen dos instruments de recollida dades: una enquesta i els grups de discussió.

El primer instrument, l'enquesta, consta de tres escales sobre l'amor romàntic, més concretament: l'escala sobre els Mites del Amor Romàntic (Ferrer, Bosch i Navarro, 2010), l'Escala del Triangle de l' Amor (Sternberg, 1987) i l'Escala d'Actituds sobre l'Amor (Hendrick i Hendrick, 1986) respectivament (Annex 2); totes elles amb

preguntes qualitatives de valoració o rang amb l'objectiu de conèixer l'opinió dels enquestats i d'avaluar el grau d'acceptació i implicació personal sobre l'amor romàntic, i que s'ajusten a l'objectiu de d'investigació.

L'escala triangular de l'Amor de Sternberg (1987) validada per Gonzalo Serrano i Mercedes Carreño (1993) per a la població espanyola, està composta per 43 ítems que analitzen el grau d'implicació dels 3 components de la teoria triangular. És una escala tipus Likert graduada de l' 1 al 9, on 1 és "en absolut", 5 "moderadament" i 9 "extremadament". La intimitat és avaluada pels ítems entre l'1 i el 15, la passió pels ítems compresos entre el 16 i el 30 i el compromís pels ítems del 31 al 43.

L'escala d'actituds sobre l'amor (Love attitudes scale, LAS) dissenyada per Hendrick i Hendrick (1986), validada i traduïda per Silvia Ubillos i altres (2001) per la població espanyola està composta per 42 ítems que analitzen el grau d'acceptació dels 6 tipus d'amors descrits per Lee (1973). És una escala tipus Likert on la resposta es gradua de l' 1 als 5 , on 1 es "totalment en desacord" i 5 "totalment en acord" on quant major és puntuació per cada estil, major és la acceptació. L'estil Eros és avaluat pels ítems compresos entre l'1 i el 7, l'estil Ludus és avaluat pels ítems compresos entre el 7 i el 14, l'estil Storge és avaluat pels ítems compresos entre el 15 i el 21, l'estil Pragma és avaluat pels ítems compresos entre el 22 i el 28, l'estil Mania és avaluat pels ítems compresos del 29 al 35 i l'estil Àgape és avaluat pel ítems compresos del 36 al 42.

L'escala sobre la creença de mites de l amor romàntic dissenyada per Victoria Ferrer, Esperanza Bosch i Capilla Navarro (2010) està composta per 10 ítems on s'avalua la creença en 7 mites sobre l'amor romàntic: el mite de la mitja taronja, el de la passió eterna, el de l'omnipotència, el del matrimoni, el de l'aparellament, el de la gelosia i el de l'ambivalència. És una escala tipus Likert on la resposta oscil.la entre l' 1 i el 5 per cada ítem, i on 1 és "totalment en desacord" i 5 "totalment d'acord" on quant major és puntuació per cada estil, major és la acceptació. El mite de la mitja taronja és avaluat per l'ítem 1, el de la passió eterna per l'ítem 2, el de l'omnipotència pels ítems 3 i 10, el del matrimoni per l'ítem 4, el de l'aparellament pels ítems 5 i 6, el de la gelosia per l'ítem 7 i el de l'ambivalència pels ítems 8 i 9.

Completant les escales s'adjunta una enquesta de dades sociodemogràfiques, on es pregunta als subjectes sobre: el sexe de l'enquestat, l'edat, el nivell d'estudis, la situació laboral i el lloc de residència, el estat civil actual i el seu historial de relacions romàntiques; per tal de poder descriure la mostra. Totes elles es van administrar a

una mostra total de 220 persones entre 12 i 80 anys, és a dir a adolescents, edat adulta i gent gran.

El segon instrument és utilitzat per a la recollida de dades és el grup de discussió, que consisteix en la creació d'una situació de conversa natural de debat que té l'objectiu de recollir el procés de discussió dels participants, a través de la vivència col·lectiva i l'observació de comportaments i produccions (significats, idees, sentiments del grup...), per analitzar-los i produir representacions del tema que s'està discutint, en aquesta investigació l'amor i l'amor de parella. Durant la discussió, l'investigador condueix el grup amb el recolzament d'un protocol d'intervenció per tal de recollir informació, estimular el debat activant converses, captar l'evolució de la conversa i de les representacions simbòliques del grup, demanant consens si fa falta (Penalva i Mateo, 2006). El guió emprat en els nostres grups de discussió (platejat en forma d'infograma) apareix en l'Annex 2 del treball.

Els avantatges del grup de discussió són: poder entendre la diversitat i la confrontació alhora que els mecanismes d'acord entre participants sobre un tema, identificar possibles problemes grupals, i processos de resolució i també dóna l'oportunitat d'aprendre del grup gràcies a escoltar i entendre el seu discurs. Permet obtenir coneixements psicosocials en profunditat i enregistrar com els participants comparen opinions, sentiments i experiències així com investigar comportaments microsocials complexos. Les seves limitacions són: les dades no són estadístiques i no es poden fer prediccions consistents sobre la conducta dels participants, es triga més temps i sol ser més car, si el grup és massa gran dificulta discussió, el tema a discutir pot generar alts nivells d'ansietat, si els participants són incompatibles pot impedir que el grup s'integri mínimament o que simplement no estiguin capacitats per parlar mínimament del tema de debat per qualsevol raó (Penalva i Mateo, 2006). Cal destacar que algunes d'aquestes limitacions han estat considerades en l'organització dels grups de discussió que han servit de base per al nostre treball.

Els qüestionaris s'han administrat en format paper excepte dos de vellesa que els van fer mitjançant el Google Drive, per organització interna del centre a l'hora de poder-los passar. Per l'altre costat, els grups de discussió es van enregistrar amb l'aplicació *Easy Voice Recorder* per telèfons Android per després poder fer-ne la transcripció i una llibreta que es va fer servir per fer els esquemes i la pluja de idees amb els més petits i els adolescents per tal de guiar millor la conversació del grup (Annex 2).

2.5. Procediment de recollida de dades

Per recollir les dades dels qüestionaris, primerament, ens vam posar en contacte amb els diferents centres educatius, socials o de l'entorn laboral via mail amb una posterior entrevista on es va explicar els objectius de la investigació i el procediment o bé directament contactant amb els centres. En total han participat en el projecte 2 centres educatius (1 institut públic i 1 acadèmia) i 2 centres socials (l'equipament juvenil de Granollers i 1 esplai privat de gent gran). De l'entorn laboral es van administrar a dues botigues: una de roba i una de subministraments industrials. Els qüestionaris es van elaborar en format paper (menys dos del l'esplai de gent gran que va ser en format on-line via Google Drive) i van ser els mateixos centres o els contactes en els diferents entorns laborals el que en van fer la distribució i en alguns casos també l'administració com en els centres educatius i l'esplai de gent gran.

Per les dades del grup de discussió, es va contactar amb els centres de la mateixa manera que en els qüestionaris i explicar els objectius de la investigació i el disseny, per tal d'aconseguir els participants dels diferents grups. En total han participat en el projecte 1 centres educatius (1 escola privada) i 2 centres socials (l'equipament juvenil de Granollers i 1 esplai privat de gent gran). Cal destacar que els centres van facilitar el contacte amb els participants, els quals van ser voluntaris, i un lloc on poder dur a terme els grups de discussió, excepte en l'escola primària que els participants van escollits pel director de menjador i extraescolars. Al final els grups van quedar distribuïts de manera: 4 grups per infància amb alumnes que es queden a dinar de l'escola, 1 grup d'adolescents usuaris de l'equipament, 1 grup d'adults integrants d'un grup de teatre resident a l'equipament i 1 grup de gent gran usuaris de l'esplai. Amb cada grup es va fer primer una petita introducció on s'explicava el treball, el seu objectiu i en què consistiria la discussió, a més d'informar sobre la protecció de dades dels participants, així com de l'ús i tractament de les dades recollides. Acabada la introducció es donava pas a la discussió. Un cop finalitzada aquesta, com a tancament, es feia un petit resum del que s'havia dit per part del moderador/investigador (present en tots els grups) en col·laboració dels participant i es donava les gràcies per la participació.

2.6. Aspectes ètics

Durant la recerca s'han tingut en compte aspecte ètics i de la protecció de dades dels participants, és per això que tant els qüestionaris com els grups de discussió són anònims. Cal destacar que en la transcripció de la discussió per identificar qui deia que s'han assignat lletres a atzar a cada component del grup i a la gent a qui es referien. Tampoc apareixen noms de centres, tot i tenir les autoritzacions d'aquest (Annex 1) per tal de preservar la intimitat de tota aquella gent dels centres que no ha participat en l'estudi.

2.7. Anàlisi de dades

El tipus de dades que s'obté a partir dels instruments de recollida de dades emprats és mixta, és a dir tant qualitatives (grups de discussió) com quantitatives (escales). Per tal d'analitzar les dades obtingudes en les escales és farà ús del programa informàtic SPSS (anàlisi estadístic descriptiu i estadístic inferencial) (Annex 4). Pel que fa a les dades obtingudes dels grups de discussió se'n farà una anàlisi de contingut a través d'un quadre de categories. Per això s'ha procedit a la transcripció de les discussions (Annex 3) i s'han elaborat les categories corresponents d'acord amb elements teòrics presentats en el primer apartat del treball (Annex 3). Així doncs, l'aproximació a les dades ha estat multimètode, combinant els indicadors quantitius de les escales amb els indicadors qualitius extrets del contingut de les intervencions dels participants en els grups de discussió.

2.8. Resultats

Un cop feta l'anàlisi i obtinguts els resultats (Annex 4), en aquest punt es relacionen els resultats dels grups de discussió i dels qüestionaris entre ells per cada grup d'edat, a més de comparar aquest entre les diferents edats per veure quins elements es mantenen estables i quins canvien. i veure així la evolució de la visió del amor al llarg de la vida i establir algunes relacions amb allò que hem dit durant el marc teòric.

- Infància

Els infants que van participar en el grup de discussió defineixen l'amor com estimar, és a dir tots ells defineixen en algun moment o altre l'amor com a vinculació afectiva com pot ser el dir t'estimo. Els més petits (P5 i 2n de primària) simbolitzen l'amor amb els cors i el casament, tot i que en aquest últim expliquen que no sempre passa. P5 també inclou el sentiment de vergonya davant de la persona estimada com a indicatiu d'amor. Els participants de segon inclouen a la definició del terme els petons i el fer l'amor, components passionals i estils més eròtics, a més del compartir, a ajudar i fer coses bones, components de la intimitat i els estils Àgape i Storge. Els participants més grans (4t i 6e de primària) introdueixen un nou element: l'amor com un sentiment positiu de felicitat, passar-s'ho i estar bé amb l'altre, element que també és present en les definicions dels següents grups d'edat (adolescència, edat adulta i vellesa). A quart, també defineixen amor com a sinònim de tenir fills i ser "novios", l'atracció tan física com de personalitat i la passió simbolitzada com una flama, en canvia a sisè li donen més importància a poder confiar i explicar coses a l'altre persona.

Cal destacar que no fan distinció entre amor i amor de parella com passa en grups de discussió de més edat doncs al preguntar: què és l'amor? Ja el defineixen com amor de parella. Tot i així, especifiquen que aquest es pot sentir per més coses a part de la parella com són: els objectes (i les joguines pels més petits), les mascotes i animals, la família, els amics i companys de classe, a les persones i altres nens i nenes i per últim activitats com la música o jugar. Cal destacar que els participants de sisè al preguntar pels objectes comenten que no pot sentir amor per aquest, ja que aquest no tenen vida i no poden sentir amor per tu i per tant no és recíproc.

Pel que fa als components, els elements corresponents a la intimitat com són la confiança d'explicar-se i compartir coses es present en totes les definicions d'amor dels infants; al igual que elements corresponents a la passió (menys 6è de primària), tant la romàntica com per exemple enviar cartes d'amor o el malestar físic a no ser correspost, com la passió més sexual de donar petons o fer l'amor. Pel que fa al compromís, hi ha dos versions d'aquest que comenten els grans, ja que els petits no en fan esment: la dels alumnes de quart ja que diuen que estar amb la persona que estàs enamorada és per tota la vida; i la dels de sisè que comenten que l'amor es pot acabar i trencar la relació.

Els estils més seguits són Eros, Àgape i Mania: des de segon de primària es fa referència a que l'amor és ajudar i compartir que són elements característics del amor desinteressat, també d'Eros ja que tant a p5, segons i quart es fan referència a elements passional romàntic i sexual; i de Mania dons tant a segon com a quart es fa referència de les sospites de que la parella et menteixi o del sentir fisiològicament la gelosia. Cal destacar que a quart també es fa referència a altres estils amorosos a més dels ja esmentats: Storge doncs es fa referència a ser amics i Pragma pel fet de pensar si la persones que estimes és una bona elecció.

Cal destacar que ja des de molt petits hi ha certa creença en alguns mites. El mite més anomenat per tots els infants, sempre posant com a referència persones del seu volant com la família, és el del matrimoni ja que des de el principi el fan servir de sinònim d'amor tot i que després poden puntualitzar que no és sempre així ja que hi ha gent que esta enamorada i no està casada. Fan referència del amor de manera omnipotent, com passa en la resta de grups d'edat posteriors, fent servir, per exemple un infant del grup de quart de primària, la metàfora que l'amor és un foc que si és prou fort no s'apagarà mai. Cal destacar que al preguntar directament pel mite del dolor tots ells el refusen, però després indirectament en fan referència, al igual que amb el mite de la gelosia, on un dels infants del grup de segon de primària posa com exemple:

A: Jo un dia... em vaig enamorar de la U i després la U es va enamorar del S i després vaig tenir molts gelos i molts gelooooos!! I no vaig poder...

I que senties?

A: amor... i em vaig enfadar dos dies i no vaig venir a l'escola dos dies perquè dels gelos em va arribar mal de panxa i res més.

Per últim, altres factors que en fan referència són: la visió de que no hi ha cap diferencia entre l'amor heterosexual i l'homosexual tot i que el primer és el que troben més normal; el fet que la relació va evolucionant i pot tenir un final, els alumnes de sisé fan referència a la importància de la semblança en els sentiments i la reciprocitat. També fan referència a la importància de la personalitat ja que tots destaquen que a més de "agradar-te" la part de fora és més important que ho faci la de "dins".

En contrast dels següents grups d'edat, per poder parlar del amor, els infants fan referència a experiències de gent propera i pròxima com són la família o els amics més propers. També fan moltes referències als mitjans de comunicació (pel·lícules, series, etc) i als contes a l'hora de parlar de les relacions romàntiques.

- Adolescència

Pel que fa a l'adolescència defineixen l'amor com una sensació i experiències viscudes amb qui estimes, però a la vegada comenten lo difícil que és definir-lo, complicat i contradictori en si, a més li atorguen un gran pes en la seva vida, arribant a dir que l'amor ho és tot. En aquest mateix sentit d'omnipotència, defineixen l'amor de parella com un sentiment o sensació diferent que et genera una persona i que et porta a voler fer coses amb ella, ajudar-la i passar més temps amb ella que no amb una altra; que et fa sentir bé, a gust i còmode però que a la vegada et fa fer bogeries i pot ser negatiu. També enumeren que l'amor també és pot sentir cap a la família, els amics, pel que fas i els objectes, però fan la distinció que són tipus d'amor i sentiments diferents: un sentiment és l'amor de parella i un altre sentiment diferent l'amor a la família.

Pel que fa als component de l'amor la passió és l'element al que, segons els resultats dels qüestionaris, li donen menys importància ($X=6,24$) i en canvi li donen molta més importància a la intimitat ($X=7,47$). Aquest resultat queda reflectit en el grup de discussió perquè tot i que en quatre moments durant el transcurs de la conversa fan referència a elements passionals comenten que això en veritat és atracció i que l'amor no es dona fins que coneixes la persona, és a dir quan hi ha una certa intimitat:

C: per mi és una atracció pel mateix sexe o per l'altre sexe i ja està i quant... amor és quant el coneixes i et coneix i quant... com ho dic això... quant el coneixes molt i saps com és de veritat i ets sents agust amb aquella persona, llavors, vale! Ara estic enamorada. No quant el veus passar i dius: buah! És que m'agrada molt aquest noi! No, això és atracció, primer hi ha d'haver una atracció, després has de passar per un moment més extens de conèixer aquella persona i després ja pot dir: m'agrada o no m'agrada realment.

El resultat dels estils amorosos es contradiu en part amb el resultat anterior de la passió com a element menys valorat, doncs, segons els qüestionaris, l'estil predominant entre els joves és Eros ($X= 3,89$), Àgape ($X=3,39$) i Pragma el menys valorat ($X=2,44$). Aquest queda reflectit en els grups de discussió ja que a l'hora de definir l'amor identifiquen elements propis de la passió i Eros, com són: la necessitat que genera l'amor de voler besar la parella, de fer coses junts, del sentiment que et porta a fer bogeries, fantasiejar amb la persona de qui estàs enamorat i l'atracció cap aquesta; i també d'Àgape com és ajudar a la parella en els moments difícils.

Segons els resultats del qüestionari sobre els mites romàntics (Ferrer, Bosch i Navarro, 2010) el mite amb més acceptació pels joves enquestats és el de la Passió eterna ($X=3,90$) i el de l'Omnipotència de l'amor ($X=3,69$) en canvi el de l'Ambivalència o el mite del Dolor és el que rep menys valoració ($X=1,36$). Cal destacar però, que durant el grup de discussió no es va fer cap esment a la passió eterna però sí a l'omnipotència de l'amor, ja que els participants comenten que l'amor és tot i el més important a la vida, que està bé amb la persona en les condicions que siguin i l'amor no té forma.

Donen molta importància al paper que juga la societat i la família en l'amor, a més de que per poder saber que és l'amor, que defineixen com a sentiment o sensació, cal experimentar-lo, i a base d'experimentar-lo la nostra visió va canviant al llarg de la vida, doncs en paraules d'una de les noies participants al grup de discussió: "*a més experimentació, més clar tens que és per tu*".

- **Edat adulta**

En el grup de discussió de l'edat adulta, trobem dues posicions sobre l'amor que semblen enfrontades: la primera entén l'amor com un sentiment abstracte espontani (més místic i romàntic) i que els diferents tipus d'amor són condicionats per la intensitat del que sents cap els diferents destinataris. Aquesta intensitat del sentiment en la parella dóna com a resultat la convivència, el compromís, l'atracció i el sexe. En canvi la segona posició entén l'amor com un sentiment de seguretat en un mateix, d'identificació i d'automillora que et genera una persona, una activitat o un objecte, i que l'amor de parella és un pacte regulat per la societat que s'estableix amb la persona que et genera aquesta sèrie de sentiments:

D: no, un moment, tu ara tens una relació con una persona la que sea y dices: vale tu y yo somos pareja, vale, a partir de ese momento tu estas generando unas expectativas propias y del otro sobre lo que tiene que ser esa relación, alguna las verbalizaras y otras son inconscientes porque tu pones tus expectativas, tus sueños, tus ideales en esa persona, que esa persona va a compartir contigo. En el momento en que esos pactos, dichos o no dichos, alguno de esos se rompa la pareja tiembla.

Cal destacar que, com en l'adolescència, destaquen que l'amor és un sentiment primerament positiu i de felicitat, però que pot arribar a transformar-se en negatiu depenent de la situació, a més de la dificultat de definir el concepte en si.

Pel que fa als components, els qüestionaris assenyalen que els adults entre 19 i 39 anys donen més importància a la intimitat ($X=7,71$) a l'igual que en l'adolescència però també al compromís (7,02) que en l'adolescència és més baix ($X=6,78$). Aquest últim components segueix augmentant la seva importància amb l'edat, perquè en les enquestes dels adults de 40 fins a 65 anys és el component més valorat (7,59) empatat amb la intimitat (7,59). La passió en tots dos grups d'edat obté la valoració més baixa ($X_{29-39}=6,17$ $X_{40-65}=6,15$). Aquests resultats queden reflectits en el resultat del grup de discussió doncs totes dues visions de l'amor parlen de la vinculació afectiva cap a l'estimat (sentiment abstracte i sentiment de seguretat i tranquil·litat) i del que aquesta genera: voler estar amb aquella persona i adquirir un compromís (pacte).

A l'igual que en l'adolescència, l'estil amorós més valorat per l'adult de 19 a 39 anys i de 40 a 65 anys és Eros ($X_{29-39}=4,04$ $X_{40-65}=3,98$) seguit d'Àgape ($X_{29-39}=3,98$ $X_{40-65}=3,61$). Pragma segueix essent l'estil menys valorat pels enquestats ($X_{29-39}=1,66$ $X_{40-65}=1,87$). Cal destacar que en el grup de discussió una de les participants comenta més d'un cop que la seva parella actual és el seu millor amic des de fa anys, fins i tot abans de ser parella, aquest és un clar exemple de Storge. En aquest mateix sentit i contrastant amb els resultats dels qüestionaris, un dels participants del grup de discussió comenta que escollim parella en funció de si ens "identifica" i "ens aporta alguna cosa", elements lògics i relacionats amb l'estil Pragma que cal recordar, ha sigut el menys valorat pels enquestats adults.

Pel que fa als mites, els mites més valorats en les escales de tots dos grups d'edat, han estat: el mite de la Passió eterna ($X_{29-39}=3,91$; $X_{40-65}=3,80$), el de l'Omnipotència del amor ($X_{29-39}=3,34$; $X_{40-65}=4,40$) i en els adults de 40 a 65 anys, també el mite de la Mitja taronja ($X=3,45$) i el que menys el mite de l'Ambivalència o el dolor ($X_{19-39}=1,33$; $X_{40-65}=1,57$). En el grup de discussió es descarta el mite dels Gelós i del Dolor en concordança amb el resultat dels qüestionaris, també és diu que en l'amor tot encaixa, no com una mitja taronja que és recta, sinó com una peça de puzzle al·ludint a les imperfeccions humanes.

Per últim cal destacar que, com en l'adolescència, un dels participants destaca la importància del paper de la societat i tots ells comenten que l'experiència és un grau en l'evolució de com veiem l'amor al llarg de la vida i que condiona molt a l'igual que ho van comentar els adolescents, però a més ells hi afegeixen la importància del factor econòmic.

- **Vellesa**

Els membres del grup de discussió de la vellesa, defineixen l'amor com l'estimació i el sentiment molt "maco" cap els fills, els nets, el marit o esposa, activitats com la música, els animals, etc. i que mou el món. Destaquen sobretot l'amor als nets doncs el defineixen com una cosa que t'omple, t'alegra i et dona vida ja que els pots gaudir més que als fills quant eren petits.

Ja des de el principi defineixen l'amor de parella com a respecte mutu, el vincle de necessitat que s'estableix, l'estimació, acabar coneixent l'altre, adaptar-se i acceptar-lo i compartir tot, l'atractiu del primer moment després amb els anys marxa, afirmen els participants:

D: primer de tot, per mi, és un respecte mutu

C: el mateix, clar

D: perquè l'amor se'n va, però ell es que queda, l'amor aquell inicial és diferent

C: home i tant

D: va evolucionant i llavors es crea un vincle de necessitat i que... no se, jo amb la meva senyora anem a tot arreu, jo m'hi trobo bé amb ella, igual si dic que vaig al futbol i diu: ah, hi vale anem, llavors hi ha un vincle de...

El component del compromís és el més valorat pels enquestats d'aquesta edat ($X=7,20$) i la intimitat passa a segon lloc ($X=7,18$) trencant el desempat de l'edat adulta mitjana i baixant de posició respecte els altres dos grup d'edat. En quant a la passió, segueix sent com en els altres grups d'edat el component menys valorat ($X=5,96$) i fins i tot, comparant amb els resultats anteriors, és pot apreciar una suau davallada a mida que van augmentant els anys dels enquestats. Aquests resultats queden també reflectits en els grups de discussió doncs a l'hora de definir l'amor com hem vist en l'apartat anterior, donen molta importància a elements propis de la intimitat com són el "coneixes i adaptar-se a l'altre", "el respecte mutu i la bona comunicació", el "saber compartir situacions, confidències i coses" i sobretot, "tenir paciència" i que generen un

compromís durador amb l'altre. Sobre la passió cal destacar que parlen de l'atracció i la passió del primer moment i que tot i que va desapareixent al llarg dels anys afirmen els participants, segueix tenint la seva importància.

Els estils amorosos canvien respecte dels altres grups d'edat ja que Àgape és el més valorat augmentant la seva puntuació ($X=3,88$) seguit per Storge ($X=3,71$) i Eros ($X=3,58$) que disminueix la seva valoració respecte els altres grups d'edat. Tot i així el menys valorat segueix sent Pragma ($X=2,60$). Àgape queda reflectit en la conversa del grup de discussió, ja que donen molta importància al "compartir" i a "fer coses per l'altre", per exemple: un dels participants comenta que ara va a ballar amb la dona perquè a ella li agrada i ell abans no ho feia.

Pel que fa a la creença en els mites, el mite de la Passió eterna segueix essent el més valorat també en aquest grup d'edat enquestat ($X=4,1$) seguit per la Mitja taronja ($X=3,8$) i el mite de la Omnipotència del amor ($X=3,57$). El mite del Dolor o l'ambivalència segueix essent el menys valorat ($X=1,57$). En el grup de discussió, sobretot parlen del mite del Matrimoni i més concretament del moment en què aquest es trenca, agafant com a referència els fills o gent propera com els veïns i coneguts que s'han separat/divorciat, ja que aquest no ha de ser considerat un fracàs sinó que de vegades és la millor sortida, tot i que s'ha de tenir en compte si hi ha infants pels mig (als que es refereixen sempre com a nets) doncs aquests poden ser els qui pateixin més la separació dels pares i per tant, s'ha d'anar amb compte.

Altres factors que esmenten en el grup de discussió, i que s'han de tenir en compte per interpretar els resultats, són el paper que han jugat els rols de gènere en la manera de viure la relació de parella i per tant, l'amor, ja que "abans la dona tenia el seu espai en l'àmbit privat, i l'evolució que han patit aquestes al llarg del temps fa que actualment no tingui res a veure amb allò que van viure ells a la seva joventut:

B: m'ha explicat una senyora d'aquí, que no és pas més gran que jo, que anava ella amb un en el cotxet i l'altre a coll agafat i el seu marit anava darrera tranquil·lament, i que el seu home li va dir, li va dir ella: ves a buscar una barra de pa? Jo anar a buscar una barra de pa? Jo aniré amb una barra de pa pel carrer? Imaginat, això era una exageració a l'època aquesta però abans això era així.

C: a mi m'havien preguntat si estava separada, perquè jo anava amb els tres "nanos" quant tenia els tres sols, i el meu marit treballava fins el vespre, del matí al vespre, és clar, ell la canalla poc els veia quan venia a lo millor ja eren a dormir, i en cavi ara és molt diferent, jo ho veig molt diferent.

També destacar el comentari de que l'orientació sexual no influència ni en l'amor ni en tenir fills mentre hi hagi una estimació. A més, donen importància, a l'igual que en la edat adulta, al paper de l'economia a més de la personalitat i el caràcter dels integrants de la parella per mantenir aquesta unida.

Per últim, destacar en aquest grup, la perspectiva evolutiva que donen al concepte d'amor i de parella, ja que comenten que la relació va evolucionant des de la primera atracció física fins una estimació i intimitat que és el que acaba quedant, a més de senyalar un punt d'inflexió en la relació que és quant es tenen fills doncs passen a ser responsabilitat del membres de la parella i fa que hi hagi una reestructuració en la relació.

Com a síntesi dels resultats, podem dir que l'amor és definit al llarg de la vida com un sentiment positiu i de felicitat, tot i que sabem que pot transformar-se en negatiu, que té o creiem que té una gran importància al llarg de la nostre vida. Donem importància a la intimitat en l'amor des de que som petits i a mida que passen els anys el compromís amb la parella va augmentant fins arribar a ser, en la vellesa, el component més valorat. En canvi, la passió, tot i ser present en totes les etapes des de la infància, és l'element menys valorat i a més fa una davallada molt suau en la valoració de la seva importància dins de la relació. L'estil més acceptat en tots els grups d'edat són Eros i Àgape des de la infància fins l'edat adulta, però a mida que va passant el temps es comença a valorar l'estil Storge, passant a ser el segon estil més valorada després d'Àgape en la vellesa. Durant la nostre vida creiem en el mite de la passió eterna i l'amor com allò omnipotent i que ho pot tot, en canvi rebutgem el mite del dolor i l'ambivalència.

3. Discussió i conclusions

Després d'haver fet la comparació i anàlisi dels resultats dels grups de discussió i els qüestionaris i la teoria exposada en el marc teòric, hem pogut identificar la tendència de com evoluciona la visió del amor al llarg de la vida, és a dir assolir l'objectiu general de la investigació. Per aquest motiu, aquest resultat ens donen peu a poder respondre les preguntes plantejades al inici de la investigació:

Referent a la primera pregunta sobre quins components és mantenen estables i quins canvien al llarg de la vida, donem importància a la intimitat en l'amor des de que som petits, però amb el pas dels anys el compromís amb la parella va augmentant fins que en la vellesa és el component més valorat. En canvi, la passió, que és present en totes les etapes del cicle vital, és l'element menys valorat, a més de fer una baixada suau en la valoració de la seva importància dins de la relació. Això si, tot i que la literatura clàssica diu que la passió no es pot experimentar fins l'adolescència, però en el present estudi com en l'estudi que es va dur a terme a la Universitat de Hawaii al 1988 (Hatfield i altres, 1988) demostren que tan la passió com l'amor més passional (Eros) pot ser descrit i experimentat des de edat molt més primerenques que l'adolescència, com són els 5 anys.

La segona pregunta referents quin és l'estil romàntic predominant en cada etapa, l'estil més acceptat en tots els grups d'edat són Eros i Àgape des de la infància fins l'edat adulta, però en la vellesa es comença a valorar l'estil Storge, passant a ser el segon estil més valorada després d'Àgape.

Pel que fa la tercera pregunta sobre quins mites sobre l'amor romàntic és mantenen i quins canvien al llarg del pas de la vida, hem pogut definir que durant la nostre vida creiem en el mite de la passió eterna i l'amor com allò omnipotent i que ho pot tot, però que rebutgem el mite del dolor i l'ambivalència.

En el dubte plantejat en la pregunta quatre, de si tindrem dificultats per accedir a les representacions que tenen els infants sobre l'amor, pel fet que la socialització sobre que és l'amor es dur a terme en els infants des de una edat molt primerenca a través dels contes, creences popular, mitjans de comunicació i/o comentaris de les seves relacions interpersonals més pròximes (família, amics, escola...) (Yela, 2000, Bachen i Illouz, 1996), a l'hora de preguntar sobre que és l'amor als nens i nenes aquest

expressen la seva representació sobre aquest a través dels models que han après en els contextos abans exposats. Per tant, no hi ha dificultat a l'hora d'accedir a les seves representacions, però a la vegada aquestes són influenciades per els mitjans de comunicacions, creences i contes populars i les representacions de les persones properes a ells.

Pel que fa a la cinquena qüestió plantejada sobre com influencia el desenvolupament cognitiu, social, moral i afectiu de cada etapa en la visió del amor, es van trobar gràcies al grups de discussió diversos factors que es poden relacionar, doncs els infants més petits de 5 i 7 anys (P5 i 2n) donen respostes sobre l'amor molt basades en les referències que tenen al voltant com els pares o la televisió, ajustant-se així a l'estadi preoperacional on descriuen el món a través del que veuen, i en canvi els infants més gran de 9 i 11 anys (4rt i 6e), donen respostes que tot i que es basen en les referències del seu voltant són més elaborades amb més components psicològics i emocionals, acords amb l'estadi de les operacions concretes en que es troben. En l'adolescència les respostes ja no són tan concretes i comencen a idealitzar i crear una visió pròpia sobre l'amor, que correspon a la nova habilitat que s'adquireix en l'estadi de les operacions formal on s'adquireix el pensament abstracte i la possibilitat de pensar en allò que seria possible i no només la realitat. També el fet que ressaltin la experimentació i el paper de la societat és concorde amb el moment evolutiu que es troben, doncs és el moment en que es crea la identitat social, i ens plantejem quina es la nostre posició en el món, també en el desenvolupament moral doncs donar importància al l'intimitat s'ajusta a l'estadi 3 del desenvolupament moral descrit per Kohlberg (1969) ja que entre els 16 i 18 anys la confiança, la preocupació i la lleialtat cap els altres són valorades com a base per platejar judicis morals cap a la parella. En l'edat adulta trobem dues les dues visions: una més emocional, mític i amb elements més passionals i l'altre més racional on descriu l'amor de parella com un pacte regulat per la societat amb la persona que et sents identificada i t'aporta alguna cosa en la teva vida. Aquesta última visió encaixa amb l'estadi quatre i cinc del desenvolupament moral, que corresponen als estadis d'aquesta etapa, on els judicis morals, i en extensió als que es fan a la parella, es basen en la comprensió i avaluació de l'ordre social. Pel que fa a la vellesa, trobem com element curiós el fet que destaquin l'amor al nets, el nou personatge de la família que sol aparèixer en aquesta etapa de la vida.

Per últim, la sisena pregunta referent a la utilitat de la metodologia mixta per estudiar la relació del amor i el cicle vital, podem arribar a la conclusió que és idònia per aquesta

dons hem aconseguit l'objectiu marcat de fer una descripció aproximada sobre com evoluciona la visió del amor al llarg de la vida.

Cal destacar que a l'hora de dur a terme aquesta recerca ens hem trobat amb certes dificultats. La primera va ser acotar el tema i organitzar tota la informació d'investigacions prèvies sobre l'amor, doncs al ser una temàtica i estudiada des de molts àmbits era important trobar un fil conductor que guies l'elaboració del treball i el plantejament de la part pràctica i que s'ha pogut superar per la lectura d'articles i la discussió amb les tutores sobre el tema. Una altre dificultat va ser el plantejament de la metodologia, dons la perspectiva evolutiva sobre l'amor ha estat molt poc estudiada anteriorment i per tant no es tenia cap referència de com platejar-la, al final la decisió va consistir en utilitzar una metodologia mixta amb les escales més utilitzades en l'estudi de l'amor en general per la part quantitativa i els grups de discussió ja que així podríem incloure la infància i a més completar els resultats de les escales. Aquest fet va platejar un repte metodològic molt important, sobretot a nivell personal. També hi ha hagut una gran dificultat per accedir a la mostra, sobretot en infants i adolescents ja que al plantejar en algun moment tenir que parlar de passió i sexualitat es va topar amb negatives per part dels responsables dels centres per la inadequació de tractar el tema, però que al final vam poder resoldre buscant més centres on poder dur a terme la investigació. Al haver pogut solucionar els obstacles descrits, aquest no han influenciat en assolir els objectius platejat, però si en els tempos del pla de treball plantejats al inici de l'elaboració del treball.

Les debilitats d'aquest treball radiquen en el factor temps dons al ser una investigació transversal i no seqüencial (la combinació dels estudis transversal i longitudinals) que ajudaria a controlar millors els canvis durant el transcurs de la vida, a més del fet que la mostra és petita ja que es podrien haver fet més d'un grup de discussions fent els rangs d'edats més petits. En canvi, la metodologia mixta emprada és un dels punts fort doncs s'ajusta perfectament al objectiu marcat i dona una visió més ample obre el tema. Cal destacar també que la present investigació obre la porta per futures investigacions sobre l'evolució de l'amor al llarg de la vida, ja que, tal com diu Carlos Yela (2000), és un dels àmbits de l'amor menys estudiats tot i la seva rellevància. A més entendre quina és la representacions que tenim sobre l'amor en cada etapa de la nostre vida pot servir per desenvolupar projectes d'educació emocional i afectiva en les escoles i instituts, per teràpies de parella i/o pel desenvolupament de programes de prevenció de la violència de gènere.

De manera personal, aquest treball m'ha servit per aprendre a plantejar i dissenyar una investigació en psicologia i poder-la dur a terme des del inici, ajudant a la integració dels coneixements estudiats a les assignatures d'investigació, desenvolupament i psicologia social que vam realitzar durant el transcurs del grau. També al tenir un temps acorat, m'ha servit per aprendre a organitzar les tasques en el temps disponible, a més de plantejar-me si el que vull fer un futur, un cop acabat el grau, pot estar enfocat a la investigació i quina és la meva pròpia visió sobre l'amor.

Bibliografia

- AINSWORTH, Mary. "Object relations, dependency, and attachment: a theoretical review of the infant-mother relationship". *Child Development*, 1969, 40, p969-1025.
- AINSWORTH, Mary. "Attachments across the life span". *Psychiatry of the New York Academy of Medicine*, 1984.
- BACHEN, Christine; ILLOUZ, Eva. "Imagining romance: Young people's cultural models of romance and love". *Critical studies in mass communication*, 1996, 4, p279-308.
- BARON, Robert ; BYRNE, Donn. *Psicología Social*. Madrid: Prentice Hall, 1998.
- BRENILLA, Mª Elena.; BRIZZIO, Analía.; CARRERAS, Alejandra. *Actitudes hacia el amor y apego*. Buenos Aires: Universidad de Palermo, 2003.
- BOSCH, Esperanza. *Del mito del amor romántico a la violencia contra las mujeres en la pareja*. Madrid: Instituto de la mujer, 2007.
- CASACUBERTA, David; LIMONERO, Joaquin; VILLAMARÍN, Francisco. *Motivació i emoció*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2003.
- CARRIZO, Soledad. *Adolescencia y estilos de amor*. Lomas de Zamora: Universidad Abierta Interamericana, 2011.
- COOPER, Vanessa, PINTO, Bismarck. Actitudes ante el amor y la teoria de Sternberg. Un estudio correlacional en jóvenes universitarios de 18 a 24 años de edad. *AJAYU: Òrgano de La Difusión Científica Del Departamento de Psicología, Universidad Católica Boliviana "San Pablo"*, 2008, 6, p181–206.
- DIAZ, Carolia, SILVA, Yurany. *Comprensión de emociones secundarias: amor y culpa en niños de 6 a 8 años*. Chia: Universidad de Sabana, 2008.
- EL SOL, ESCOLA LLIURE. "Set mites de l'amor romàntic". *El sexe de l'àngels. Recursis per a l'educació amb perspectiva de gènere i LGTB*, 2011, p65–75.
- FROMM, Erich. *L'Art D'estimar*. Barcelona : Edicions 62, 2008.
- FERRER, Victoria; BOSCH, Esperanza; NAVARRO, Capilla. "Los mitos románticos en España". *Boletín de Psicología*, 2010, 99, p7-31.
- FERRER, Victoria; BOSCH, Esperanza; NAVARRO, CAPILLA, Maria Carmen; GARCÍA, Esther. "El Concepto de Amor En España." *Psicothema* , 2008, 20, p589–95.
- HATFIEL, Elaine; SCHIMTZ, Earle; CORNELIUS, Jeffrey; RAPSON, Richard. "Passionet love: how early does it begin?". *Journal of psychology and human sexuality*, 1988, 1, p35-51.
- HENDRICK, Clyde ;HENDRICK, Susan. "A Theory and Method of Love". *Journal of Personality and Social Psychology*. 1986, 50, p392-402.

- IACUB, Ricardi. (2009). Nuevas Parejas en la Vejez. *Revista de Psicología Da IMED*, 1, 137–146, 2009.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana de l'IEC*. [web] 2ª Edició. Barcelona: Instituts d'Estudis Catalans, 2013, Febrer. [30 de Gener 2015] <<http://dlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=Amor+&operEntrada=0>>.
- LEAL, Aurora. "Nuevos tiempos, viejas preguntas sobre el amor. Un estudio con adolescentes". *Posgrado y Sociedad*, 2007, 7, p 50-70.
- LEE, John. *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Toronto: New Press, 1973.
- LUCARIELLO, Edelweiss .*Los tipos de amor y las dimensiones de apego en las mujeres víctimas del maltrato*. Badajoz: Universidad de Extremadura, 2012.
- MARROQUÍ, M.; CERVERA, P. "Interiorización de los falsos mitos del amor romántico en jóvenes". *Reidocrea*. 2014, 20, p142-146
- MYERS, David G. *Exploraciones de la psicología social*. Madrid: McGraw-Hill, 2004.
- NARANJO, Mila. *Apunts Treball de final de Grau I*. Vic: Universitat de Vic, 2014.
- PADRÓS, Núria. *Apunts psicologia del desenvolupament I*. Vic: Universitat de Vic, 2011.
- PADRÓS, Núria. *Apunts psicologia del desenvolupament II*. Vic: Universitat de Vic, 2012.
- PENALVA, Clemente; MATEO, Miguel Angel. *Tècniques qualitatives d'investigació*. Alacant: Universitat d'Alacant, 2006.
- PUNSET, Eduard. *El Viaje Al Amor: Las Nuevas Claves Científicas*. Barcelona: Destino, 2007.
- PUNSET , Elsa. *Brújula Para Navegantes Emocionales*. Madrid : Santillana, 2008.
- PRAT, Pilar. *Apunts fonaments psicosocials del comportament humà*. Vic: Universitat de Vic, 2011.
- SANGRADOR, Jose Luis. "Consideraciones psicosociales sobre el amor romántico". *Psicothema*, 1993, 5, p181-196.
- SANTROCK, John. *Psicología del desarrollo. El ciclo vital*. Madrid: McGrawhill, 2006.
- SERRANO, Gonzalo; CARREÑO, Mercedes. "La teoria de Sternberg sobre el amor, Análisis empírico". *Psicothema*, 1993, 5, p: 151-167.
- SILVA, Valeria da. *Comportamiento Amoroso de Pareja: Mitos Y Paradojas Románticas: Un Estudio Comparativo Entre Brasil Y España*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 2014.
- SOLÀ, Josep. "Els paradigmes científics en la investigació educativa i el model de camp psicològic". *Temps d'Educació*, 2009, 37, p.235-252.

STERNBERG, Robert J. *The triangle of love: intimacy, passion, commitment*. Nova York: Basic Books, 1988.

STOLJAROVA, Snezana. *Social Psychology's classnotes*. Tallinn: Tallinna Ülikool, 2014.

VALLEDOR, Cristina. *Factores de riesgo a nivel macrosistémico para la violencia de general: el papel de los mitos en la relaciones de noviazgo*. Oviedo: Universidad de Oviedo, 2012.

VARELA, Pilar. *Amor puro y duro: psicología de la pareja, sus emociones y sus conflictos*. Madrid: La Esfera de los Libros, 2004.

YELA, Carlos. *El amor desde la psicología social: ni tan libres, ni tan racionales*. Madrid :Pirámide, 2000.

YELA, Carlos. "Curso temporal de los componentes básicos del amor a lo largo de la relación de pareja". *Psicothema*, 1997, 1, p1-15